

NEKATERE LASTNOSTI IN AKTIVNOSTI STAREJŠIH PREBIVALCEV DRAVSKEGA POLJA

MAJA HADNER,^{1,2} DANIJEL IVAJNSIČ,^{1,3}

EVA KONEČNIK KOTNIK¹

¹ Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
maja.hadner@um.si, dani.ivajnsic@um.si, eva.konecnik@um.si

² III. gimnazija Maribor, Maribor, Slovenija
maja.hadner@um.si

³ Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Maribor, Slovenija
dani.ivajnsic@um.si

Delež ljudi, starejših od 65 let, narašča v razvitih državah, tudi v Sloveniji. Staranje prebivalstva vpliva na družbo kot celoto, kar se odraža tudi v prostoru. V poglavju so predstavljeni izsledki raziskave, s katero smo ugotavljali nekatere socialne lastnosti in aktivnosti starejših prebivalcev Dravskega polja, razlike med njimi in njihovo medsebojno pogojenost. Na razlike v izbranih socialnih lastnostih in aktivnostih med anketiranimi starejšimi posamezniki z Dravskega polja vplivajo dejavniki: višina dohodkov, stopnja izobrazbe in zdravstveno stanje. Spoznanja smo povezali z (družbeno)geografskimi značilnostmi regije. Opredelili smo povezavo z umeščenostjo naselij v prostor ter z razvojem in širitvijo naselij, gospodarskimi razmerami in njihovim vplivom na okolje. Poznavanje vzrokov heterogenosti v socialnih lastnostih ter v aktivnostih starostnikov lahko pripomore k razumevanju njihovega odnosa do prostora in delovanja v njem, s tem pa tudi na načrtovanje trajnostnih organizacijskih politik, vpeljavo ustreznih ukrepov in na kakovostno staranje v vse bolj starajoči se družbi Dravskega polja.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.11.2023.3](https://doi.org/10.18690/um.ff.11.2023.3)

ISBN
978-961-286-806-2

Ključne besede:
Dravsko polje,
starejši prebivalci,
socialne lastnosti,
aktivnosti,
vzroki heterogenosti

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.11.2023.3](https://doi.org/10.18690/um.ff.11.2023.3)

ISBN
978-961-286-806-2

SOME CHARACTERISTICS AND ACTIVITIES OF THE ELDERLY INHABITANTS OF DRAVSKO POLJE REGION

MAJA HADNER,^{1,2} DANIJEL IVAJNSIČ,^{1,3}

EVA KONEČNIK KOTNIK¹

¹ University of Maribor, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
maja.hadner@um.si, dani.ivajnsic@um.si, eva.konecnik@um.si

² III. gimnazija Maribor, Maribor, Slovenia
maja.hadner@um.si

³ University of Maribor, Faculty of Natural Sciences and Mathematics, Maribor, Slovenia
dani.ivajnsic@um.si

Keywords:

Dravsko polje,
elderly population,
social characteristics,
activities, causes of
heterogeneity

The share of people aged over 65 is on an upward trend in developed countries, including Slovenia. The ageing population affects society, which is also reflected in space. The chapter presents the results of a research that identified some of the social characteristics and activities of the elderly inhabitants of Dravsko polje, the differences between them and their mutual conditionality. The largest differences between the surveyed older individuals from Dravsko polje were found in the amount of their income, level of education and health status. The findings were related to the (socio-)geographical characteristics of the region. We defined the connection with the location of settlements in space and with the development and expansion of settlements, economic conditions and their impact on the environment. Knowing the causes of heterogeneity in social characteristics and in the activities of the elderly can help to understand their attitude towards space and functioning in it, as well as planning sustainable organizational policies, introducing appropriate measures and quality aging in the increasingly aging society of Dravsko polje.

University of Maribor Press

Uvod

Starost, opredeljena v SSKJ, je doba v človeškem življenju od zrelih let do smrti; starostnik je človek v starosti (Spletni vir 1, 2). Opredelitev starosti je več, Accetto (1987) jo opredeljuje kot »eno izmed postaj v človekovem življenju na poti od rojstva do smrti«, Baltes (1990 v Macuh 2017) kot socialni konstrukt, Imperl (2012 v Macuh 2017) kot življenjsko obdobje. Drugi strokovnjaki opredeljujejo tudi vrste oz. vidike starosti. V prispevku bomo starost pojmovali kot socialno kategorijo. Starostniki danes v razvitem svetu predstavljajo hitro naraščajočo, heterogeno socialno skupino, ki jo lahko tvori več različnih (pod)skupin prebivalcev. Med njimi obstajajo razlike v oblikah delovanja, potrebah, dejavnostih (Drozg 2020).

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je določila, da se obdobje starosti začne, ko človek dopolni 65 let. Starostniki so torej vsi, ki so stari 65 let ali več. To mejo za začetek starosti, 65 let, upošteva večina gerontologov, nanjo se nanašajo podatki statističnih uradov. Tudi v geografiji z delitvijo prebivalstva v tri velike starostne skupine (mlado prebivalstvo do 15 let, zrelo prebivalstvo od 15 do 64 let) uvrščamo tiste, ki so stari 65 let ali več, med staro prebivalstvo (Hadner 2022).

Za razliko od starosti, ki je trenutno stanje, je staranje naravni proces, v katerega so zajeta vsa živa bitja in traja od rojstva do smrti. Starost običajno pogojujemo z letnico rojstva, medtem ko staranje, ki je pravzaprav razvoj, poteka ves čas našega življenja (Macuh 2017).

Skozi stoletja se je odnos družbe do starostnikov spreminjal. V vsaki družbi pa ta odnos, po mnenju V. Cijana in R. Cijana (2003), pogojujejo političnopravni in političnoekonomski karakter skupnosti, raven ekonomskega, socialnega ter kulturnega razvoja družbe, vrednote, vloga družine, medgeneracijski odnosi, vloga posameznika v družbi in ideološki, emocionalni ter motivacijski dejavniki. V primerjavi s preteklimi obdobji so dandanes starostniki v državah razvitega sveta bolj vitalni in bolj zdravi, upadanje psihofizičnih sposobnosti se je pomaknilo v (še) starejše obdobje. Razlog za to je precej visoka kvaliteta življenja starostnikov, ki jo omogočata zadovoljiva zdravstvena oskrba in višji življenjski standard. Kljub temu obstaja znotraj skupine starostnikov razslojevanje po bioloških in socialnih značilnostih.

Biološko razslojevanje zajema delitev starostnikov v tri starostna obdobja, in sicer: zgodnja starost, v to skupino strokovnjaki uvrščajo osebe, stare med 65 in 74 let, ki dobro funkcionirajo; pozna starost zajema osebe, stare med 75 in 84 let, ki občasno oz. nekoliko potrebujejo pomoč družinskih članov ali drugih posameznikov; konec življenja, v to skupino so umeščeni starostniki, stari 85 let ali več, ki so odvisni od pomoči druge osebe in nenehno potrebujejo pomoč, skrb ali nego. Na drugi strani poznamo socialno razslojevanje, ki ni povezano s starostnimi obdobji, temveč se nanaša na sposobnost zadovoljevanja potreb in reševanja težav. Tudi socialno razslojevanje starostnike deli v tri skupine: v prvo skupino so umeščeni starostniki, ki so povsem samostojni; v drugi skupini so starostniki, ki so delno oz. občasno odvisni od pomoči druge osebe; v tretjo skupino sodijo tisti, ki so povsem odvisni od pomoči druge osebe (Cijan in Cijan 2003).

Proces staranja prebivalstva pojasnjujemo z različnimi kazalniki ali indikatorji. Med te sodita delež oseb, starih 65 let ali več, in indeks staranja (razmerje med starim, to je starim 65 let ali več, in mladim, to je starim do 14 let, prebivalstvom, pomnoženo s sto; na obravnavanem območju v določenem času). Za staro prebivalstvo se smatra skupina prebivalstva, katerega delež starih presega 7 odstotkov, indeks staranja pa presega 25. Ta opredelitev je sicer nekoliko zastarela; sploh zaradi prekoračitve obeh meja v razvitem svetu se predlaga, da bi za staro prebivalstvo veljalo tisto, z deležem starejših oseb nad 10 odstotkov in z indeksom staranja nad 40 (Malačič 2006).

Eden izmed kazalnikov staranja prebivalstva je tudi povprečna starost (aritmetična sredina starosti določene skupine prebivalstva), ki se v državah razvitega sveta povečuje, kar je predvsem odraz staranja generacije »baby boom«, rojene med letoma 1946 in 1964 (Newbold 2014). Koeficient starostne odvisnosti starih (razmerje med številom starejših in delovno aktivnih, to je starih med 15 in 54 let, prebivalcev, pomnoženo s sto) uvrščamo med razmerja odvisnosti med starostnimi skupinami prebivalcev. Več kot je odraslih delovno sposobnih v primerjavi s starostniki, manjše je njihovo breme, saj z enakimi sredstvi podpirajo manj ljudi (Newbold 2014).

Proces staranja prebivalstva lahko pojasnjujemo tudi s pričakovano življenjsko dobo ob rojstvu. Gre za vsoto meritev starostno specifične umrljivosti zaradi vseh vzrokov v določenem okolju, podano za določeno starostno obdobje. Običajno se izraža ob rojstvu, gre torej za povprečno pričakovano življenjsko dobo ob rojstvu oziroma pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, ki pove, koliko let življenja lahko

povprečno pričakuje novorojenček, ob predpostavki, da bo izpostavljen v vsem svojem prihodnjem življenju zakonitostim umiranja, ki veljajo v danem trenutku. V Evropi in tudi v Sloveniji se pričakovana življenjska doba ob rojstvu postopoma podaljšuje, tako za moške kot za ženske (pri katerih je nekoliko višja) (Spletni vir 3).

Starostna struktura prebivalcev se tako v Sloveniji kot v številnih drugih državah Evropske unije in po svetu spreminja. Delež ljudi, starejših od 65 let, zaradi podaljševanja trajanja življenja oz. zmanjšanja umrljivosti in vse manjšega števila rojstev, pa tudi zaradi selitev, hitro narašča predvsem v razvitih državah. Staranje prebivalstva oz. spreminjanje strukture prebivalstva v smislu povečevanja deleža starejših ljudi vpliva na družbo kot celoto. Po podatkih Združenih narodov (UN 2020) je leta 2018, globalno, število oseb, starih 65 let ali več, prvič v zgodovini preseglo število otrok, mlajših od 5 let.

Starostniki v svetu in Evropski uniji

Število ljudi, starih 65 let ali več, naj bi do leta 2050 naraslo na 1,5 milijarde (16 odstotkov svetovnega prebivalstva). Pred približno stoletjem je bilo na svetu le 14 milijonov ljudi, starih 65 let ali več (WHO 2011; UN 2019; UN 2020). Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, naj bi se do leta 2030 povečal na 12 odstotkov, do leta 2100 pa na 23 odstotkov. Pričakuje se, da bo 65 let ali več do leta 2050 star vsak šesti Zemljan in vsak četrti Evropejec in Američan. Globalno se je število oseb, starih 80 let ali več, med letoma 1990 in 2019 skoraj potrojilo in se povečalo s 54 milijonov na 143 milijonov; predvidoma se bo do leta 2050 ponovno potrojilo, in sicer na 426 milijonov.

Prebivalci v Evropi živijo dlje kot kadarkoli prej in evropska družba se zelo hitro stara. Leta 2019 je v državah EU živel približno 90,5 milijona ljudi, starih 65 let ali več, kar predstavlja približno eno petino celotnega prebivalstva držav EU. Projekcije kažejo, da bo predvidoma leta 2050 v EU bivalo okrog 130 milijonov prebivalcev, starih 65 let ali več, kar bo predstavljalo okrog 30 % vseh prebivalcev (Spletni vir 4). V obdobju 2020–2022 se je delež ljudi, starih 65 let ali več, povešal v vseh državah članicah EU. Na ravni EU se je delež povešal za 5 odstotnih točk, iz 16 % leta 2020 na 21 % leta 2022. V omenjenem časovnem obdobju se je v vseh državah članicah EU povešal tudi delež ljudi, starih 80 let ali več, in sicer na ravni EU za 2,6 odstotne točke, in sicer iz 3,5 % leta 2020 na 6,1 % leta 2022.

Staranje prebivalstva v EU lahko predstavimo tudi s podatki o povprečni starosti prebivalstva. Leta 2002 je povprečna starost prebivalstva na ravni EU znašala 38,7 let, leta 2012 41,9 let in leta 2022 44,4 let. V obdobju 20 let se je povprečna starost prebivalcev EU zvišala za več kot 5 let. (Spletni vir 5).

Starejši v Sloveniji

Ramovš (2013) meni, da je današnje demografsko stanje v Sloveniji, ki je podobno stanju v Evropi in drugod v razvitem svetu, povezano z naslednjimi problemi: nizka rodnost, oteženo vključevanje mladih v samostojno življenje in delo, prenažno odhajanje srednje generacije v upokojitev, večanje potreb po oskrbi onemoglih ljudi, preslabo medsebojno poznavanje med mlado, srednjo in upokojensko generacijo, preobremenjenost družine pri oskrbi onemoglih družinskih članov ter prešibko doživljanje vrednosti in smisla starosti v današnji kulturi.

Glede na rezultate Eurostatovih projekcij prebivalstva bo imela Slovenija leta 2060 skoraj 2.058.000 prebivalcev, od teh bo starejših od 64 let tretjina. V zadnjih treh desetletjih se je v Sloveniji delež prebivalcev, starih 65 let ali več, nenehno zviševal in v letu 2019 dosegel 20 odstotkov. Leta 2060 naj bi starejše prebivalstvo v Sloveniji predstavljalo že dobro tretjino (33,4 %) prebivalstva. Zelo hitro se povečujeta tudi število in delež prebivalcev iz starostne skupine 85 let ali več, in sicer se je v zadnjih tridesetih letih njihovo število več kot podvojilo (Vertot 2010; Spletni vir 6).

Za Slovenijo je značilno, da ima od sredine leta 2003 več starega kot mladega prebivalstva. Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, je v prvi polovici leta 2023 znašal 21,4 %; delež prebivalcev, mlajših od 15 let, pa 15 %. Delež prebivalcev, starih 80 let ali več, je znašal 5,7 %. Indeks staranja, to je vrednost, ki izraža razmerje med številom oseb, starih 65 let ali več, in številom oseb, mlajših od 15 let, je bil 142,9. To pomeni, da je bilo v državi na 100 oseb, mlajših od 15 let, 143 oseb, starih najmanj 65 let. Razlike med spoloma so izrazite. Med žensko populacijo je namreč delež starih v primerjavi z mladimi veliko večji kot med moškimi (indeks staranja je sredi leta 2023 znašal za ženske 166,1 za moške pa 121). Povprečna starost prebivalcev Slovenije je v prvi polovici leta 2023 znašala 44 let. Moški so bili v povprečju stari 42,5 let, ženske pa 45,4 leta. Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu sredi leta 2023 znaša za moške 78,7 let in za ženske 84,6 let (Spletni vir 7).

Scenariji demografskih projekcij kažejo, da v Sloveniji poteka demografski prehod v družbo z naraščajočim deležem starejšega prebivalstva, ki se bo v naslednjih desetletjih še okreplil. Posledice tega bodo, oz. so, naslednje: zmanjševanje števila delovno sposobnih ljudi bo na trgu dela postalo omejitveni dejavnik za gospodarsko rast; zmanjšali se bodo viri financiranja in povečali izdatki za socialno zaščito; povečal se bo delež (že sedaj) socialno izključenih starostnikov; povečale se bodo potrebe po prostorskem načrtovanju, gradnji in prometni politiki ter infrastrukturi, prilagojeni starejšim osebam (UMAR 2016).

Za lažje razumevanje in delovanje v starajoči se družbi je pomembno, da spoznamo lastnosti in delovanje starejših ljudi tudi na lokalni oz. mikro ravni. Predpostavljamo, da so starostniki heterogena skupina, ne vemo pa natančno, kako je mogoče to raznolikost utemeljiti. Menimo, da bi bilo dobro tovrstno raznolikost raziskati, saj bodo v družbi z vedno več starimi ljudmi nujne spremembe, na primer na področju socialnega varstva in transferjev, transporta oz. mobilnosti, načrtovanja grajenega okolja. Predvidevamo, da se značilnosti starejših ljudi do neke mere razlikujejo glede na njihov kraj oz. območje bivanja, saj različni kraji nudijo večjo ali manjšo možnost izbire aktivnosti, oskrbe, izobraževanja, rekreacije, s krajem oz. območjem bivanja pa je posledično povezana tudi mobilnost ljudi. Poznavanje značilnosti starejših ljudi določenega območja omogoča vpeljavo ustreznih ukrepov, sprememb, ki bodo nanje pozitivno vplivale in doprinesle h kakovostnemu staranju.

Starejši na Dravskem polju

Med občinami, ki v celoti ali delno ležijo na Dravskem polju, ima po podatkih SURS, predstavljenih v preglednici 1, sredi leta 2023 najvišji delež prebivalcev, starih 65 let ali več, Hajdina. Občina z najvišjim deležem prebivalcev, starih 80 let ali več, je Hoče - Slivnica. Najvišjo povprečno starost imajo prebivalci občine Starše, v tej občini je tudi najvišji indeks staranja. Iz podatkov, ki so predstavljeni v preglednici 1, ne moremo razbrati specifičnih značilnosti starostnikov ali dejanskih razlik med njimi. Zato smo izvedli raziskavo, na osnovi katere bomo v tem prispevku podrobneje predstavili nekatere socialne lastnosti in aktivnosti starejših prebivalcev Dravskega polja, razlike med njimi ter njihovo medsebojno pogojenost.

V socialni geografiji velja, da ljudje različnih socialnih lastnosti različno delujejo v prostoru. Socialne lastnosti so hkrati vzrok in posledica delovanja ljudi. Pod pojmom socialne lastnosti razumemo tisto, kar je doseženo s procesom socializacije in bioloških lastnosti ljudi. Socialne lastnosti delimo na biološke (spol, starost, rasa), ekonomske (materialni položaj), kulturne (narodnost, veroizpoved, izobrazba) in druge (življenjski slog, zdravstvena in duševna stanja, politična opredeljenost ipd.). Aktivnost razumemo kot neke vrste delovanje, početje nečesa, opravljanje dejavnosti ali dela, ki poteka zavedno ali nezavedno z namenom zadovoljevanja potreb oz. uresničevanja ciljev. Praviloma gre za posameznikovo osebno odločitev (Drozg 2020).

Preglednica 1: Deleži starejših prebivalcev, indeks staranja in povprečna starost prebivalcev občin Dravskega polja

	Delež (%) prebivalcev, starih 65 let ali več	Delež (%) prebivalcev, starih 80 let ali več	Indeks staranja	Povprečna starost v letih
Hajdina	22,7	5,2	149,4	44,4
Hoče - Slivnica	22,6	6,5	153,5	44,9
Kidričevo	21,2	5,3	140,5	44,3
Miklavž na Dravskem polju	21,8	5,3	151,9	44,5
Rače - Fram	19,5	4,3	117,2	42,8
Slovenska Bistrica	20,1	4,6	128,9	43,4
Starše	22,4	5,5	168,9	45,2
Videm	19,4	3,4	134,4	44,1

Vir podatkov: Spletni vir 7.

Zanimalo nas je, ali obstajajo (statistično) značilne razlike:

- v socialnih lastnostih starostnikov na Dravskem polju različnega spola, različne starosti, z različnimi dohodki, izobrazbo in zdravstvenim stanjem;
- v aktivnostih starostnikov na Dravskem polju različnega spola, različne starosti, z različnimi dohodki, izobrazbo in zdravstvenim stanjem.

Glede na nekatere družbenogeografske značilnosti Dravskega polja pričakujemo, da bomo ugotovili značilne razlike v socialnih lastnostih in aktivnostih anketirancev.

Dravsko polje velja za ravninsko območje z zelo dobro razvitim kmetijstvom. V obdobju po 2. svetovni vojni se je število kmečkega prebivalstva začelo zmanjševati,

saj so kmetijske površine v veliki meri prešle pod upravljanje večjih kmetijskih obratov oz. zadrug, sočasno se je razmahnila industrija (Kidričevo, Rače). Na Dravsko polje so se (iz mest) začeli priseljevati ljudje, ki so želeli bivati v mirnejšem okolju, delo pa so opravljali večinoma v bližnjem Mariboru ali na Ptuju. To je doprineslo k širitvi naselij in preobrazbi podeželskih naselij v suburbanizirana, pa tudi k izboljšanju infrastrukture (Šehić in Šehić 2006).

Počasi se je struktura prebivalstva Dravskega polja spremenila, in sicer predvsem glede na izobrazbo in materialni položaj. V povezavi s tem pričakujemo predvsem razlike v socialnih lastnostih med anketiranci z različno izobrazbo, ki je bila potrebna za opravljanje raznovrstnih del na ali zunaj obravnavanega območja (dnevne migracije), ter dohodkom, ki je (bil) posledica opravljanja raznovrstnih del.

Predpostavljamo tudi, da bomo glede na skromnejše možnosti izbire v podeželskih in suburbaniziranih naseljih ter s tem povezanimi daljšimi razdaljami (v primerjavi z mestnimi), razlike ugotovili tudi v aktivnostih anketirancev, in sicer menimo, da ljudje z različno izobrazbo in materialnim položajem izbirajo oz. si lahko privoščijo različne oblike aktivnosti. Pričakovana heterogenost v socialnih lastnostih in aktivnostih starostnikov Dravskega polja je pomemben dejavnik vpliva na potrebno heterogenost aplikativnih politik v tem prostoru v prihodnosti.

Podatki in metodologija dela

Vzorec

Anketiranje je temeljilo na obliki neslučajnostnega vzorca, in sicer na namenskem vzorcu, izbranem na podlagi cilja raziskave (Crossman 2020). V vzorec smo vključili 100 anketirancev (pričakovana stopnja odzivnosti med 60 in 65 %) iz različnih občin, ki ležijo na Dravskem polju. Po pregledu anketnih vprašalnikov smo jih izločili 8; vzorec obsega 92 anketirancev. Raziskovalni vzorec po strukturi ni natančno usklajen z značilnostmi populacije, vendar zasledujemo zagotavljanje ustrezne heterogenosti vzorca, kar je eden izmed kriterijev kakovosti namenskega vzorčenja (Crossman 2020). Takšen vzorec ni reprezentativen v smislu zagotavljanja zanesljivih ocen glede frekventnosti merjenih pojavov na ravni celotne populacije, nedvomno pa omogoča ugotavljanje raznovrstnih pojavnih oblik delovanja

starostnikov v prostoru in razmerij med njihovimi posameznimi značilnostmi. V tem smislu zastavljen vzorec ustreza temeljnemu namenu našega raziskovanja.

Iz praktičnih razlogov (stroški, dostopnost) smo se pri anketirancih omejili na člane društev, krožkov, organizacij oz. ustanov (društva upokojencev, seniorska pevka in športna društva, tečaji tujih jezikov za seniorje ipd.). Vsi anketiranci so morali v času anketiranja izpolnjevati naslednji pogoj: biti upokojeni.

Potencialne anketirance smo pred začetkom zbiranja podatkov obvestili o naši nameri in jih prosili za sodelovanje. Sodelovanje v postopku zbiranja podatkov je bilo prostovoljno in anonimno. Anketiranje je potekalo med novembrom 2019 in februarjem 2020, ob prisotnosti anketarja, kar je omogočilo takojšnjo razjasnitev nejasnosti ali dilem ob posameznih vprašanjih, hkrati pa večjo zanesljivost odgovorov.

Vprašalnik

Osnovna metoda dela, s katero smo zbirali podatke, je bila anketiranje (terensko osebno anketiranje z vprašalnikom na papirju). Z anketnim vprašalnikom, ki smo ga pripravili sami, smo zbirali kvalitativne in kvantitativne podatke. Spraševali smo o lastnostih anketirancev (spol, starost, dohodek, izobrazba, zdravje) in oblikah aktivnosti (kaj najpogosteje počnejo/delajo, kako pogosto, kje in kolikšno razdaljo premagajo ter na kak način premagajo razdaljo, če aktivnost opravljajo izven lastnega doma, koliko časa porabijo, v katerem delu dneva in s kom so aktivni).

Analiza podatkov

Podatke, zbrane z anketnimi vprašalniki, smo najprej kodirali (skupine in razredi), jih združili v smiselne skupine in jih vnesli v program MS Excel (Microsoft Corporation 2018). Večkrat, v različnih kombinacijah, smo jih filtrirali ter jih med seboj primerjali. Na podlagi tega smo pripravili matrice in jih uvozili v prosto dostopno odprtokodno programsko okolje R (R Core Team 2022), namenjeno statistični obdelavi in grafičnemu prikazovanju rezultatov. Za analiziranje podatkov smo v okolju R izbrali paket »vegan« (Oksanen 2017), ki vsebuje funkcije za številne multivariatne statistične pristope.

Pri ugotavljanju razlik v odgovorih anketirancev glede na izbrano lastnost smo, po vrstnem redu, uporabili naslednje metodološke korake:

- transformacija neodvisnih spremenljivk z uporabo Box-Cox algoritma ($\lambda = 0,25$);
- priprava matrike razdalj na podlagi indeksa različnosti/podobnosti po Bary-Curtisu (0 = dve kategoriji z enakimi odgovori, 1 = dve kategoriji s popolnoma različnimi odgovori);
- prikaz razpršenosti odgovorov po izbrani lastnosti v prostoru NMDS (ang. *Nonmetrical Multidimensional Scaling*);
- permutacijska multivariatna analiza variance (permanova) (št. permutacij = 999), ki jo uporabljamo za primerjavo podobnosti ali različnosti kategorij/skupin ob upoštevanju številnih spremenljivk (v našem primeru odgovorov v anketnem vprašalniku);
- preizkus homogenosti multivariatne razpršenosti (algoritem betadisper) (kontrola variabilnosti obravnavanih spremenljivk po kategorijah/lastnostih);
- analizo variance (anova) razpršenosti spremenljivk po kategorijah/lastnostih;
- kontrolni preizkus razpršenosti permutacij (algoritem permutest);
- implementacija algoritma simper (ang. *Similarity Percentages*) (kumulativni prikaz najpomembnejših spremenljivk, ki značilno oz. neznačilno doprinesejo k razlikam po obravnavanih kategorijah/lastnostih);
- ponovno filtriranje kombinacij podatkov z MS Excel za prepoznavanje natančnih odgovorov, ki ključno doprinesejo k razlikam med obravnavanimi kategorijami/lastnostmi.

Z omenjenimi metodami smo ugotavljali, ali obstajajo (statistično) značilne razlike med obravnavanimi kategorijami:

- medsebojni vpliv socialnih lastnosti: spol, starost, dohodek, izobrazba, zdravstveno stanje;
- vpliv socialnih lastnosti na opravljanje aktivnosti: oblike aktivnosti, pogostnost aktivnosti, kraj opravljanja aktivnosti, razdalja med bivališčem in krajem izvajanja aktivnosti, način potovanja od bivališča do kraja izvajanja aktivnosti, porabljen čas za aktivnost, del dneva, v katerem je anketiranec aktiven, soudeleženci pri aktivnosti.

Struktura anketiranih starostnikov na Dravskem polju

Raziskovalni vzorec obsega 92 anketirancev. V nadaljevanju predstavljamo strukturo anketirancev glede na njihove odgovore v anketnem vprašalniku. Anketirali smo 38 moških (41,3 %) in 54 žensk (58,7 %).

Glede na starost smo anketirance združili v štiri skupine: prva starostna skupina vključuje anketirance, stare do vključno 64 let, druga starostna skupina vključuje anketirance, stare od 65 do 74 let, tretja starostna skupina vključuje anketirance, stare od 75 do 84 let in četrta starostna skupina vključuje anketirance, stare 85 let ali več (preglednica 2).

Preglednica 2: Anketiranci po starosti

	Število	Delež (%)
Do vključno 64 let	15	16,30
65–74 let	42	45,65
75–84 let	27	29,35
85 let ali več	8	8,70
Skupaj	92	100

Glede na dohodek smo anketirance prav tako združili v štiri skupine (preglednica 3): v prvi dohodkovni skupini so anketiranci, ki prejemajo do 600 € mesečno, druga dohodkovna skupina vključuje anketirance, ki prejemajo med 601 in 800 € mesečno, tretja dohodkovna skupina vključuje anketirance, ki mesečno prejmejo med 801 in 1000 €, v četrti dohodkovni skupini so anketiranci, ki prejemajo več kot 1000 € mesečno. Struktura anketirancev glede na izobrazbo je prikazana v preglednici 4 in glede na samooceno zdravstvenega stanja v preglednici 5.

Preglednica 3: Anketiranci glede na dohodek

	Število	Delež (%)
Do 600 €	36	39,13
601–800 €	31	33,70
801–1000 €	15	16,30
Več kot 1000 €	10	10,87
Skupaj	92	100

Preglednica 4: Anketiranci po izobrazbi

	Število	Delež (%)
Osnovnošolska izobrazba	23	25,00
Srednješolska izobrazba	50	54,35
Višješolska ali visokošolska izobrazba	19	20,65
Skupaj	92	100

Preglednica 5: Anketiranci glede na samooceno zdravstvenega stanja

	Število	Delež (%)
Zelo dobro zdravstveno stanje	7	7,61
Dobro zdravstveno stanje	42	45,65
Zadovoljivo zdravstveno stanje	31	33,70
Slabo zdravstveno stanje	12	13,04
Skupaj	92	100

Anketiranci so imeli možnost zapisati, katero aktivnost oz. dejavnost najpogosteje opravljajo oz. kaj najpogosteje počnejo (preglednica 6).

V nadaljevanju smo anketirance spraševali, kako pogosto opravljajo navedeno aktivnost, kje jo opravljajo in če jo opravljajo izven lastnega doma, kakšno razdaljo prepotujejo in na kak način prepotujejo razdaljo med bivališčem in krajem opravljanja aktivnosti, koliko časa porabijo za aktivnost, v katerem delu dneva so najpogosteje aktivni in ali se jim pri aktivnosti pridružijo druge osebe (preglednice 7–13).

Preglednica 6: Anketiranci po oblikah aktivnosti

	Število	Delež (%)
Opravljanje gospodinskih opravil	47	51,09
Vrtnarjenje	11	11,96
Opravljanje opravil okoli hiše	15	16,30
Udeležba pri aktivnostih v raznih društvih	4	4,35
Varovanje otrok (vnukov)	1	1,09
Opravljanje drugih (negospodinskih) opravil v hiši	4	4,35
Hobiji	2	2,17
Ukvarjanje s kmetijstvom	4	4,35
Opravljanje opravil na vikendu/v počitniški hiši	1	1,09
Opravljanje vzdrževalnih del	1	1,09
Ukvarjanje s prostovoljstvom	1	1,09
Inštruiranje	1	1,09
Skupaj	92	100

Preglednica 7: Anketiranci glede na pogostnost aktivnosti

	Število	Delež (%)
Vsak dan	62	67,39
Nekajkrat na teden	18	19,57
Enkrat na teden	5	5,43
Nekajkrat na mesec	4	4,35
Enkrat na mesec	1	1,09
Redkeje kot enkrat na mesec	2	2,17
Skupaj	92	100

Preglednica 8: Anketiranci glede na kraj opravljanja aktivnosti

	Število	Delež (%)
Doma	85	92,39
V kraju bivanja	6	6,52
Na različnih krajih	1	1,09
Skupaj	92	100

Preglednica 9: Anketiranci glede na razdaljo, ki jo prepotujejo od bivališča do kraja aktivnosti

	Število	Delež (%)
0 (aktivni so doma)	86	93,48
100–500 m	1	1,09
500–1000 m	1	1,09
1–5 km	3	3,26
10–20 km	1	1,09
Skupaj	92	100

Preglednica 10: Anketiranci glede na način potovanja od bivališča do kraja aktivnosti

	Število	Delež (%)
Ne potujejo	86	93,48
Peš	2	2,17
Z avtom	4	4,35
Skupaj	92	100

Preglednica 11: Anketiranci glede na porabljen čas za aktivnost

	Število	Delež (%)
Do 30 min	2	2,17
30–60 min	16	17,39
1–2 h	40	43,48
2–5 h	30	32,61
Več kot 5 h	4	4,35
Skupaj	92	100

Preglednica 12: Anketiranci glede na del dneva, v katerem so najpogosteje aktivni

	Število	Delež (%)
Zjutraj	9	9,78
Dopoldan	53	57,61
Opoldan	5	5,43
Popoldan	18	19,57
Ob različnih delih dneva	7	7,61
Skupaj	92	100

Preglednica 13: Anketiranci glede na soudeležence pri aktivnosti

	Število	Delež (%)
Sami	50	54,35
Z ženo/možem, partnerko/partnerjem	26	28,26
Z otroki	6	6,52
Z vnuki	1	1,09
Z drugimi družinskimi člani	1	1,09
S prijatelji	2	2,17
Z drugimi osebami	1	1,09
Z več različnimi osebami	5	5,43
Skupaj	92	100

Razlike v socialnih lastnostih anketiranih starostnikov glede na spol

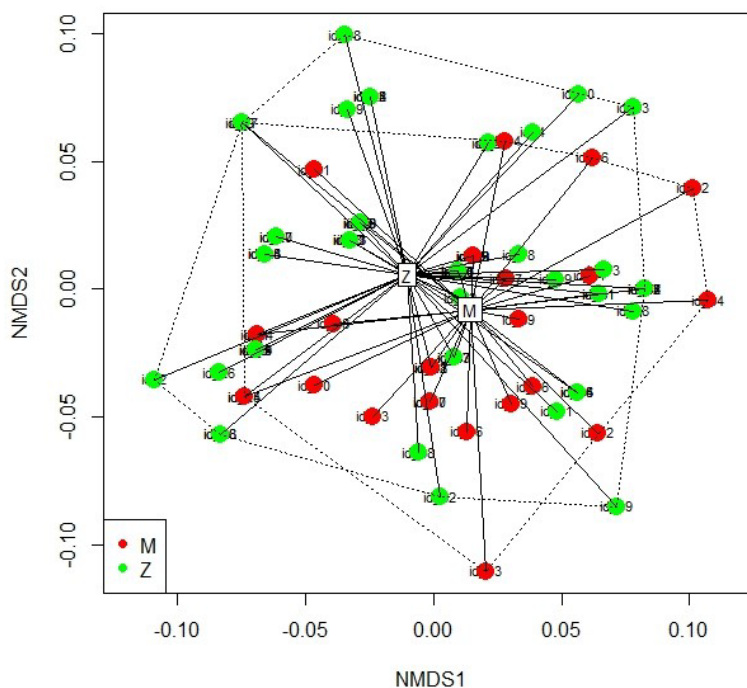
Ugotoviti smo želeli, ali obstajajo (statistično) značilne razlike v socialnih lastnostih anketirancev različnega spola. Iz preglednice 14, ki ponazarja rezultat preizkusa permanova, lahko razberemo, da so odgovori anketirancev z različnim spolom glede drugih socialnih lastnosti značilno različni ($p < \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Z analizo variance smo preverili razpršenost odgovorov od centroida posamezne skupine (moški in ženske) in dokazali, da je razpršenost podatkov/odgovorov v prostoru NMDS podobna ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). V nadaljevanju smo testirali še razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$). Ugotovili smo mejne statistične razlike ($p = 0,039$ *, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Oba kontrolna preizkusa sta pokazatelj, da lahko v prostoru NMDS objektivno primerjamo podatke po kategoriji spol. Vizualni prikaz razlik v odgovorih anketirancev glede na spol prikazuje slika 1.

Preglednica 14: Preizkus permanova, spremenljivka: spol (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: spol	1	0,005	0,005	3,840	0,041	0,032*
Ostanki	90	0,111	0,001		0,959	
Skupaj	91	0,115			1	

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Slika 1: Prikaz odgovorov o socialnih lastnostih glede na spol anketirancev v prostoru NMDS

Prepoznavali smo odgovore (preglednica 15), ki ključno doprinesejo k zaznamim razlikam pri socialnih lastnostih med anketiranimi starostniki glede na njihov spol. Pri primerjavi starostnikov glede na spol največje (tudi značilno različne) razlike tvorijo odgovori v zvezi z višino dohodka. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da moški prejemajo višje dohodke kot ženske.

Preglednica 15: Razlike v odgovorih anketirancev glede na spol

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirank	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,017	0,013	1,311	1,131	1,202	0,364	0,016 *
Starost	0,013	0,011	1,137	1,206	1,228	0,638	0,951
Zdravje	0,009	0,008	1,130	1,367	1,357	0,825	0,428
Izobrazba	0,008	0,007	1,102	1,292	1,323	1,000	0,443

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Razlike v socialnih lastnostih anketiranih starostnikov glede na starost

V preglednici 16 smo ponazorili rezultat preizkusa permanova, s katerim smo želeli preveriti, ali obstajajo (statistično) značilne razlike v lastnostih anketirancev različnih starosti. Razberemo lahko, da odgovori anketirancev različnih starostnih skupin niso značilno različni ($p < \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preglednica 16: Preizkus permanova, spremenljivka: starost (število permutacij: 999)

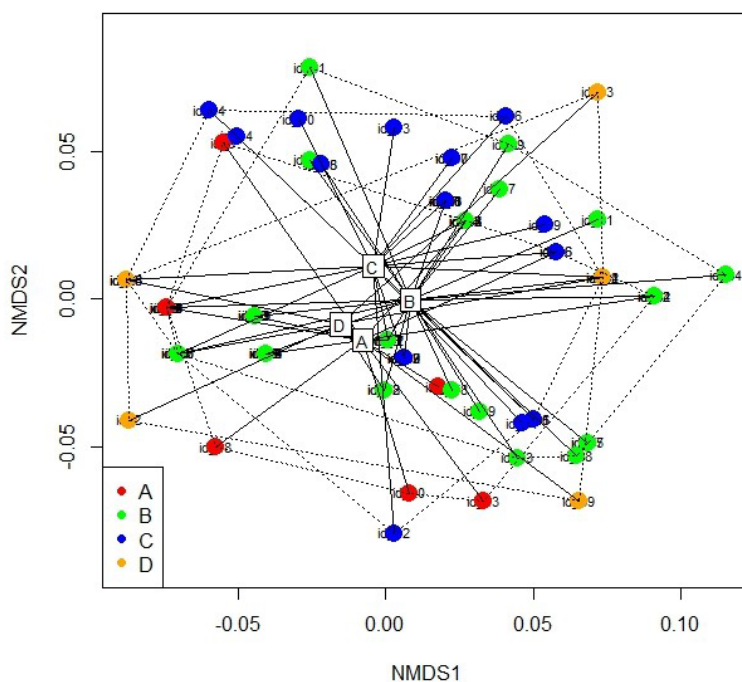
	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: starost	3	0,006	0,002	1,673	0,054	0,140
Ostanki	88	0,099	0,001		0,946	
Skupaj	91	0,105			1,000	

Tudi v tem primeru sta neznačilna rezultata analize variance in izvedenih permutacij ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) dokaz za objektivno oceno vpliva starostnih skupin na podane odgovore. Vizualizacijo odgovorov obravnavanih starostnih skupin v prostoru NMDS prikazuje slika 2. Podatke o odgovorih, ki v tem primeru doprinejo k sicer neznačilnim razlikam pri socialnih lastnostih anketirancev glede na njihovo starost, smo predstavili v preglednicah 17, 18 in 19.

Preglednica 17: Razlike v odgovorih anketirancev tretje (75–84 let) in četrte (85 let ali več) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,017	0,013	1,256	1,152	1,154	0,337	0,440
Zdravje	0,013	0,009	1,386	1,388	1,374	0,595	0,002 **
Izobrazba	0,010	0,008	1,235	1,284	1,261	0,800	0,055 .
Spol	0,010	0,010	1,015	1,098	1,047	1,000	0,210

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Slika 2: Prikaz odgovorov o socialnih lastnostih glede na starost anketirancev v prostoru NMDS Kategorije: A – prva starostna skupina (do vključno 64 let), B – druga starostna skupina (65–74 let), C – tretja starostna skupina (75–84 let), D – četrta starostna skupina (85 let ali več).

Največ razlik med anketiranci iz tretje in četrte starostne skupine smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o višini dohodka. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da kar polovica anketirancev četrte starostne skupine prejema mesečne dohodke, nižje

od 600 €. Anketirancev iz tretje starostne skupine, ki prejemajo najnižje dohodke, je 37,0 %.

Pri vprašanju o samooceni zdravja smo ugotovili značilno različne odgovore. Podatke smo filtrirali in ugotovili, da polovica (50 %) anketirancev četrte starostne skupine svoje zdravstveno stanje opredeljuje kot slabo, medtem ko je svoje zdravje kot slabo opredelila manj kot četrtina (22,2 %) anketirancev tretje starostne skupine. Ugotovili smo še, da je četrtina (25 %) anketirancev četrte starostne skupine in le 3,7 % anketirancev tretje starostne skupine svoje zdravje ocenila kot zelo dobro.

Primerjava odgovorov anketirancev tretje in prve ter tretje in druge starostne skupine je pokazala, da največje razlike pokažejo odgovori o višini dohodka, vendar so vse razlike neznačilne. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da je delež anketirancev prve starostne skupine, ki prejemajo najnižje dohodke (do 600 €), višji v primerjavi z deležem anketirancev tretje starostne skupine, ki prejemajo najnižje dohodke. Ugotovili smo še, da znaša delež anketirancev druge starostne skupine, ki prejemajo dohodke, višje od 1000 €, skoraj 20 %, med anketiranci tretje starostne skupine pa nihče ne prejema dohodka, višjega od 1000 €.

Največ razlik med anketiranimi starostniki četrte in prve starostne skupine smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da je delež anketirancev četrte starostne skupine, ki prejemajo višje dohodke (od 801 do 1000 € ali več kot 1000 €), za skoraj deset odstotnih točk višji od deleža anketirancev prve starostne skupine z enako visokimi dohodki.

Odgovori samoocene zdravja in odgovori o izobrazbi so bili ugotovljeni kot značilno različni. Polovica anketirancev četrte starostne skupine je svoje zdravje ocenila kot slabo, med anketiranci prve starostne skupine pa nihče ni opredelil svojega zdravstvenega stanja kot slabega. Več kot 86 % anketirancev prve starostne skupine je svoje zdravje ocenilo kot dobro ali zadovoljivo, medtem ko je med starostniki četrte starostne skupine tako ocenilo svoje zdravje le 25 % anketirancev. Med anketiranci četrte starostne skupine znaša delež tistih, ki imajo osnovnošolsko izobrazbo, 62,5 %, med anketiranci prve starostne skupine pa le 20 %.

Preglednica 18: Razlike v odgovorih anketirancev četrte (85 let ali več) in prve (do vključno 64 let) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve starostne skupine	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,017	0,015	1,180	1,154	1,141	0,352	0,327
Zdravje	0,013	0,009	1,571	1,374	1,338	0,628	0,004 **
Izobrazba	0,011	0,007	1,505	1,261	1,304	0,849	0,020 *
Spol	0,007	0,009	0,785	1,047	1,051	1,000	0,958

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Preglednica 19: Razlike v odgovorih anketirancev četrte (85 let ali več) in druge (65–74 let) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev druge starostne skupine	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,018	0,014	1,261	1,154	1,174	0,351	0,120
Zdravje	0,013	0,008	1,596	1,374	1,354	0,600	0,003 **
Izobrazba	0,012	0,007	1,547	1,261	1,327	0,826	0,002 **
Spol	0,009	0,010	0,929	1,047	1,081	1,000	0,806

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki četrte in druge starostne skupine smo ponovno ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da je med anketiranci druge starostne skupine višji delež tistih, ki prejemajo najvišje dohodke (več kot 1000 €), v primerjavi z deležem anketirancev četrte starostne skupine, ki prejemajo enako visoke dohodke. Med anketiranci četrte starostne skupine je največ takih, ki prejemajo najnižje (do 600 €) dohodke, in sicer kar polovica. Odgovori samoocene zdravja in odgovori o izobrazbi so bili tudi pri primerjavi odgovorov omenjenih skupin ugotovljeni kot značilno različni.

Več kot 90 % anketirancev druge starostne skupine je svoje zdravje opredelilo kot dobro ali zadovoljivo, med anketiranci četrte starostne skupine pa je tako odgovorila le četrtnina sodelujočih. Kot slabo je svoje zdravje opredelila polovica anketirancev četrte in manj kot 5 % anketirancev druge starostne skupine. Kot zelo dobro je svoje

zdravje ocenila četrtnina anketirancev četrte in manj kot 5 % anketirancev druge starostne skupine. Pri odgovorih o izobrazbi obstajajo razlike predvsem v deležih anketirancev z osnovnošolsko in srednješolsko izobrazbo različnih starostnih skupin. Kar 62,5 % anketirancev četrte starostne skupine ima osnovnošolsko izobrazbo. Delež anketirancev druge starostne skupine z osnovnošolsko izobrazbo znaša 11,9 %. Srednješolsko izobrazbo ima 12,5 % anketirancev četrte in 61,9 % anketirancev druge starostne skupine. Višješolsko ali visokošolsko izobrazbo ima približno četrtnina anketirancev v obeh starostnih skupinah.

Primerjava odgovorov anketiranih starostnikov prve in druge starostne skupine je pokazala, da največ razlik ponovno obstaja pri odgovorih v zvezi z višino dohodka, vse razlike pa so neznčilne. Razlike med skupinama se sicer kažejo pri najvišjih dohodkih: delež anketirancev z najvišjimi dohodki (več kot 1000 €) druge starostne skupine je skoraj trikrat višji od deleža anketirancev z enakimi dohodki prve starostne skupine.

Razlike v socialnih lastnostih anketiranih starostnikov glede na višino dohodka

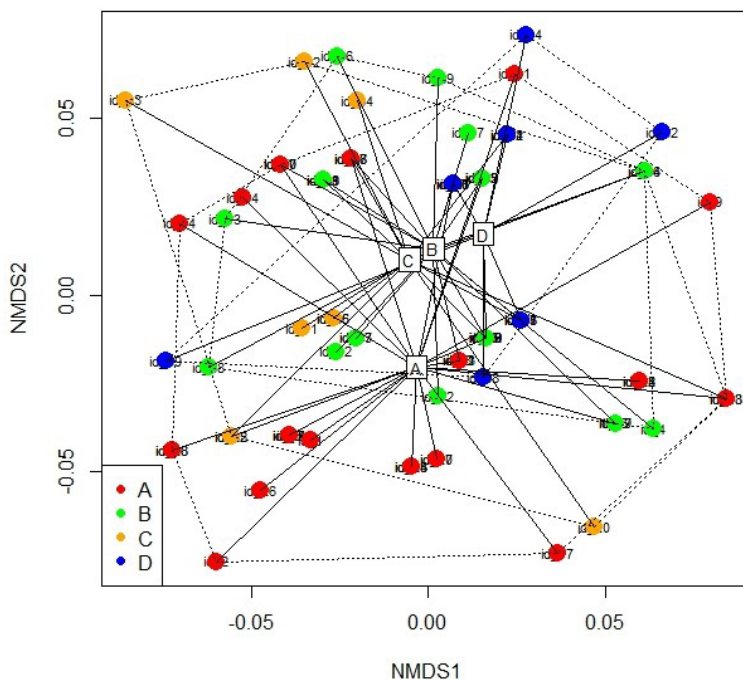
V nadaljevanju smo želeli ugotoviti, ali v socialnih lastnostih anketirancev z različnimi dohodki obstajajo (statistično) značilne razlike. Iz preglednice 20 lahko razberemo, da so odgovori anketirancev z različno visokimi dohodki značilno različni ($p < \alpha, \alpha = 0,05$).

Preglednica 20: Preizkus permanova, spremenljivka: dohodek (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: dohodek	3	0,015	0,005	5,987	0,170	0,001 ***
Ostanki	88	0,072	0,001		0,830	
Skupaj	91	0,086			1,000	

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Razpršenost odgovorov od centroida smo preverili z analizo variance ($p = 0,168$); med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha, \alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. Nadalje smo testirali razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$).

Slika 3: Prikaz odgovorov o socialnih lastnostih glede na višino dohodka anketirancev v prostoru NMDS

Kategorije: A – prva dohodkovna skupina (do 600 €), B – druga dohodkovna skupina (601–800 €), C – tretja dohodkovna skupina (801–1000 €), D – četrta dohodkovna skupina (več kot 1000 €).

Preglednica 21: Razlike v odgovorih anketirancev prve (do vključno 600 €) in druge (601–800 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve dohodkovne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev druge dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Starost	0,013	0,011	1,132	1,213	1,213	0,320	0,701
Spol	0,010	0,009	1,093	1,042	1,110	0,584	0,010 **
Zdravje	0,008	0,007	1,132	1,369	1,382	0,797	0,725
Izobrazba	0,008	0,007	1,111	1,249	1,325	1,000	0,618

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 ***, 0,01 **, 0,05 ', 0,1 ''

V razpršenosti odgovorov glede na kraj bivanja anketirancev ni razlik ($p = 0,181$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Omenjene razlike med odgovori glede na višino dohodka prikazuje slika 3. V preglednicah 21, 22 in 23 smo prikazali podatke o odgovorih, ki ključno

doprinesejo k razlikam pri socialnih lastnostih anketirancev glede na višino njihovega dohodka.

Največ (statistično sicer neznačilnih) razlik med anketiranimi starostniki prve in druge dohodkovne skupine smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o starosti. Največje razlike obstajajo pri najmlajših in najstarejših anketirancih, in sicer je delež obojih z najnižjimi prihodki (do vključno 600 €) višji v primerjavi s tistimi, ki prejemajo dohodke v višini od 601 do 800 €. Ugotovili smo statistično značilne razlike med odgovori, in sicer med odgovori o spolu. Med prejemniki najnižjih dohodkov je višji delež moških (77,8 %), delež žensk znaša 22,2 %. Med prejemniki dohodkov v višini od 601 do 800 € je višji delež žensk: 58,1 %, delež moških pa znaša 41,9 %.

Preglednica 22: Razlike v odgovorih anketirancev prve (do vključno 600 €) in tretje (801–1000 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve dohodkovne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Starost	0,015	0,012	1,214	1,213	1,241	0,337	0,040 *
Izobrazba	0,011	0,008	1,383	1,249	1,337	0,589	0,001
Zdravje	0,009	0,008	1,157	1,369	1,324	0,795	0,278
Spol	0,009	0,010	0,962	1,042	1,088	1,000	0,676

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Med anketiranci prve in tretje dohodkovne skupine smo ugotovili največ razlik, ki so tudi značilno različne, v odgovorih o starosti in izobrazbi. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da je med anketiranci tretje dohodkovne skupine višji delež anketirancev, starih 75 let ali več. Med anketiranci tretje dohodkovne skupine je tudi največ tistih z visokošolsko ali višješolsko izobrazbo, in sicer skoraj polovica, medtem ko je med anketiranci prve dohodkovne skupine največ, to je več kot polovica, anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo.

Največ razlik, in hkrati tudi značilno različnih, med anketiranci prve in četrte dohodkovne skupine smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o izobrazbi. Med anketiranci prve dohodkovne skupine znaša delež tistih z osnovnošolsko izobrazbo več kot 50 %, anketirancev z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo pa v tej

dohodkovni skupini ni. Med anketiranci četrte dohodkovne skupine ni takih z osnovnošolsko izobrazbo, delež sodelujočih z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo pa znaša kar 80 %.

Preglednica 23: Razlike v odgovorih anketirancev prve (do vključno 600 €) in četrte (več kot 1000 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve dohodkovne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Izobrazba	0,015	0,008	1,952	1,249	1,395	0,325	0,001
Starost	0,012	0,011	1,115	1,213	1,193	0,591	0,744
Spol	0,010	0,010	0,998	1,042	1,095	0,803	0,242
Zdravje	0,009	0,008	1,158	1,369	1,341	1,000	0,395

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

S primerjavo odgovorov anketirancev druge in tretje, druge in četrte ter tretje in četrte dohodkovne skupine nismo ugotovili značilnih razlik. Med vsemi kombinacijami primerjanih skupin smo zaznali največ razlik v odgovorih o starosti. S filtriranjem podatkov smo ugotovili višji delež pri starejših (75 let ali več) anketirancih tretje dohodkovne skupine, v primerjavi z deležem enako starih sodelujočih iz druge dohodkovne skupine. Med prejemniki najvišjih dohodkov (več kot 1000 €) je višji delež (90 %) mlajših (do 74 let) anketirancev.

Delež mlajših anketirancev je višji tudi pri drugi dohodkovni skupini (64,52 %). Primerjava odgovorov anketirancev tretje in četrte dohodkovne skupine je prav tako pokazala, da je med prejemniki najvišjih dohodkov višji delež mlajših anketirancev. Delež mlajših anketirancev pri tretji dohodkovni skupini pa je nižji, med prejemniki dohodkov v višini od 801 do 1000 € je torej več starejših anketirancev (75 let ali več).

Razlike v socialnih lastnostih anketiranih starostnikov glede na doseženo stopnjo izobrazbe

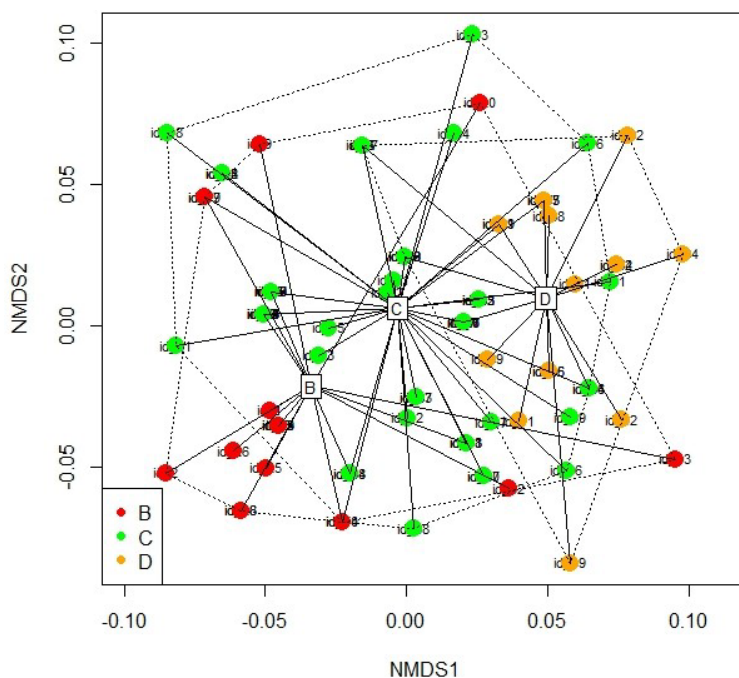
V preglednici 24 smo ponazorili rezultat preizkusa permanova, s pomočjo katerega smo ugotavljali, ali obstajajo značilne razlike med lastnostmi anketirancev z različno izobrazbo. Odgovori o socialnih lastnostih anketiranih starostnikov z različno izobrazbo so značilno različni ($p < \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preglednica 24: Preizkus permanova, spremenljivka: izobrazba (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: izobrazba	2	0,029	0,015	12,939	0,225	0,001 ***
Ostanki	89	0,101	0,001		0,775	
Skupaj	91	0,131			1,000	

Oznaka signifikantnosti: 0 *** 0,001 ** 0,01 * 0,05 ' 0,1 ' ' 1

Dokazali smo, da med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. To potrjuje analiza variance ($p = 0,3028$), s katero smo preverili razpršenost odgovorov od centroida. Testirali smo razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$), s tem smo preverili, ali lahko zaupamo rezultatu preizkusa permanova. V razpršenosti odgovorov glede na izobrazbo anketirancev ni razlik ($p = 0,278$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Vizualizacijo razlik med odgovori glede na izobrazbo prikazuje slika 4.

Slika 4: Prikaz odgovorov o socialnih lastnostih glede na izobrazbo anketirancev v prostoru NMDS

Kategorije: B – osnovnošolska izobrazba, C – srednješolska izobrazba, D – višješolska ali visokošolska izobrazba.

Podatke o odgovorih, ki ključno doprinesejo k razlikam pri socialnih lastnostih anketirancev glede na njihovo doseženo stopnjo izobrazbe, smo prikazali v preglednicah 25, 26 in 27.

Preglednica 25: Razlike v odgovorih anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo in višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev z višje- ali visokošolsko izobrazbo	Kumulativna vsota (doprinosa k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,030	0,013	2,321	1,050	1,331	0,473	0,001 ***
Starost	0,014	0,011	1,267	1,269	1,220	0,698	0,296
Zdravje	0,010	0,007	1,278	1,387	1,349	0,850	0,246
Spol	0,009	0,010	0,969	1,041	1,090	1,000	0,699

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 ***; 0,01 **; 0,05 '.; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki z osnovnošolsko izobrazbo in tistimi z višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. Pri teh odgovorih smo ugotovili statistično pomembne razlike. Med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo jih več kot 80 % prejema najnižje dohodke (do 600 €), med anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo ni prejemnikov najnižjih prihodkov.

Ugotovili smo še, da med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo ni prejemnikov najvišjih dohodkov (več kot 1000 €), med anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo pa je le-teh največ, 42,1 %.

Preglednica 26: Razlike v odgovorih anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo in s srednješolsko izobrazbo

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev s srednješolsko izobrazbo	Kumulativna vsota (doprinosa k razlikam v deležu)	P-vrednost
Starost	0,016	0,012	1,252	1,269	1,189	0,309	0,006 **
Dohodek	0,015	0,012	1,263	1,050	1,147	0,616	0,982
Zdravje	0,010	0,008	1,196	1,387	1,357	0,809	0,071 .
Spol	0,010	0,010	0,977	1,041	1,091	1,000	0,465

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 ***; 0,01 **; 0,05 '.; 0,1 ''

Med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo in anketiranci s srednješolsko izobrazbo smo največ razlik ugotovili v odgovorih na vprašanje o starosti. Pri omenjenih odgovorih smo ugotovili tudi značilno različne razlike. Med anketiranci s srednješolsko izobrazbo jih je več kot polovica starih med 65 in 74 let, medtem ko je med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo najvišji delež tistih, ki so stari med 75 in 84 let. Med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo je, v primerjavi z anketiranci s srednješolsko izobrazbo, bistveno višji tudi delež najstarejših anketirancev, starih 85 let ali več.

Preglednica 27: Razlike v odgovorih anketirancev z višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo in s srednješolsko izobrazbo

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev z višje- ali visokošolsko izobrazbo	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev s srednješolsko izobrazbo	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,020	0,014	1,495	1,331	1,147	0,408	0,002 **
Starost	0,012	0,011	1,055	1,220	1,189	0,646	0,959
Spol	0,010	0,010	0,997	1,090	1,091	0,840	0,391
Zdravje	0,008	0,007	1,065	1,349	1,357	1,000	0,957

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki z višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo in anketiranci s srednješolsko izobrazbo smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. Pri odgovorih smo ugotovili značilno različne razlike. Anketiranci z višješolsko izobrazbo prejema višje dohodke od anketirancev s srednješolsko izobrazbo. Največje razlike se kažejo v deležih anketirancev z najvišjimi prihodki (več kot 1000 €), teh je med anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo 42,1 %, med anketiranci s srednješolsko izobrazbo pa le 4 %.

Razlike v socialnih lastnostih anketiranih starostnikov glede na zdravstveno stanje

Ugotoviti smo želeli, ali (statistično) značilne razlike obstajajo v socialnih lastnostih anketirancev z različnim zdravstvenim stanjem. Rezultat preizkusa permanova smo ponazorili v preglednici 28. Iz nje lahko razberemo, da so odgovori anketiranih starostnikov z različnim zdravstvenim stanjem glede socialnih lastnosti značilno

različni ($p < \alpha$, $\alpha = 0,05$). Razpršenost odgovorov od centroida smo preverili z analizo variance ($p = 0,4297$). Ugotovili smo, da med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. S testiranjem razpršenosti podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$) smo preverili pravilnost rezultata preizkusa permanova. Ugotovljamo, da v razpršenosti odgovorov glede na samooceno zdravstvenega stanja anketirancev ni razlik ($p = 0,438$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Omenjene razlike med odgovori prikazuje slika 5.

Preglednica 28: Preizkus permanova, spremenljivka: zdravje (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: zdravje	3	0,010	0,003	2,307	0,073	0,043 *
Ostanki	88	0,124	0,001		0,927	
Skupaj	91	0,134			1,000	

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 ***, 0,01 **, 0,05 !; 0,1 ''

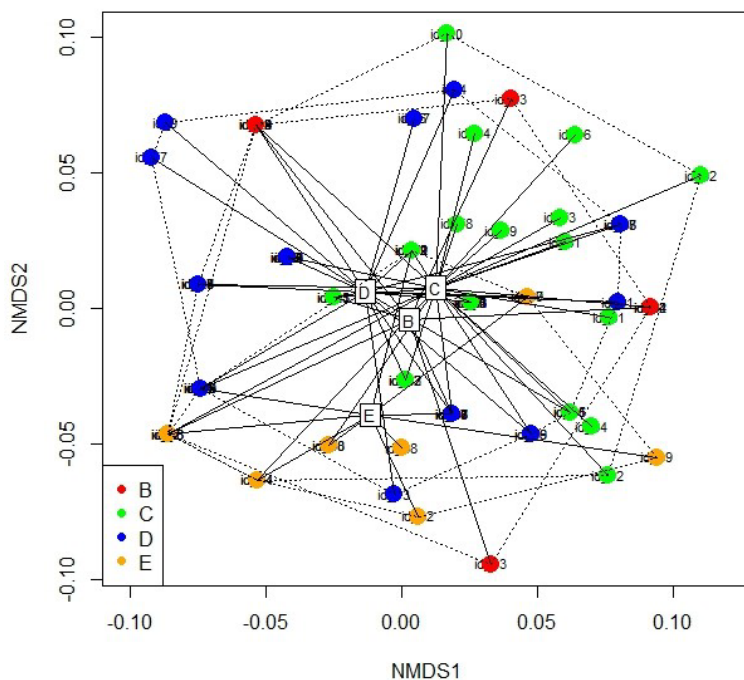
Prepoznavanje odgovorov, ki doprinesejo k razlikam v socialnih lastnostih med anketiranimi starostniki z različnim zdravstvenim stanjem, čeprav so te razlike neznačilne, nam je omogočila analiza simper. Podatke o odgovorih smo predstavili v preglednicah 29–32.

Preglednica 29: Razlike v odgovorih anketirancev z dobrim in zelo dobrim zdravjem

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev dobrega zdravja	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev zelo dobrega zdravja	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,018	0,015	1,252	1,189	1,177	0,345	0,168
Starost	0,017	0,013	1,313	1,199	1,218	0,657	0,068 .
Spol	0,010	0,010	1,025	1,077	1,108	0,848	0,256
Izobrazba	0,008	0,008	1,070	1,326	1,294	1,000	0,652

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 ***, 0,01 **, 0,05 !; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki z dobrim zdravjem in tistimi z zelo dobrim zdravjem smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. Med obema skupinama anketirancev jih največ prejema najnižje dohodke (do 600 €), vendar je delež tistih z zelo dobrim zdravjem višji v primerjavi z deležem tistih z dobrim zdravjem.

Slika 5: Prikaz odgovorov o socialnih lastnostih glede na samooceno zdravstvenega stanja anketirancev v prostoru NMDS

Kategorije: B – zelo dobro zdravstveno stanje, C – dobro zdravstveno stanje, D – zadovoljivo zdravstveno stanje, E – slabo zdravstveno stanje.

Vir: lasten.

Preglednica 30: Razlike v odgovorih anketirancev z zelo dobrim in zadovoljivim zdravjem

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev zelo dobrega zdravja	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev zadovoljivega zdravja	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,018	0,014	1,263	1,177	1,127	0,335	0,306
Starost	0,017	0,013	1,318	1,218	1,194	0,653	0,061
Spol	0,010	0,010	1,030	1,108	1,073	0,847	0,180
Izobrazba	0,008	0,008	1,062	1,294	1,288	1,000	0,646

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

S primerjavo odgovorov anketirancev z dobrim zdravjem in zadovoljivim zdravjem ter anketirancev z dobrim zdravjem in s slabim zdravjem smo razlike ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka, vendar so razlike neznačilne. Filtriranje

podatkov je pokazalo, da je delež anketirancev z dobrim zdravjem in višjimi prihodki višji v primerjavi z deležem anketirancev z zadovoljivim zdravjem in višjimi prihodki. Delež anketirancev z dobrim zdravjem in nižjimi prihodki je nižji v primerjavi z deležem anketirancev z zadovoljivim zdravjem in nižjimi prihodki. Ugotovili smo tudi, da je delež anketirancev s slabim zdravjem in višjimi dohodki (od 801 € naprej) bistveno nižji v primerjavi z deležem anketirancev z dobrim zdravjem, ki prejema enake dohodke.

V odgovorih na vprašanje o višini dohodka smo ugotovili največ razlik tudi med anketiranci z zelo dobrim zdravjem in anketiranci z zadovoljivim zdravjem. Podobno kot pri prejšnji primerjavi smo ugotovili, da je delež anketirancev z zadovoljivim zdravjem in višjimi dohodki (od 801 € naprej) bistveno nižji v primerjavi z deležem anketirancev z zelo dobrim zdravjem, ki prejema enake dohodke.

Preglednica 31: Razlike v odgovorih anketirancev z zelo dobrim in s slabim zdravjem

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev zelo dobrega zdravja	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev slabega zdravja	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Dohodek	0,018	0,014	1,270	1,177	1,140	0,326	0,389
Starost	0,017	0,014	1,248	1,218	1,328	0,650	0,047 *
Spol	0,010	0,010	1,017	1,108	1,079	0,837	0,335
Izobrazba	0,009	0,008	1,142	1,294	1,280	1,000	0,453

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Preglednica 32: Razlike v odgovorih anketirancev z zadovoljivim in s slabim zdravjem

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev zadovoljivega zdravja	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev slabega zdravja	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Starost	0,016	0,013	1,226	1,194	1,328	0,323	0,060 .
Dohodek	0,015	0,013	1,115	1,127	1,140	0,621	0,976
Spol	0,010	0,010	0,961	1,073	1,079	0,817	0,632
Izobrazba	0,009	0,008	1,132	1,288	1,280	1,000	0,327

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki z zelo dobrim zdravjem in tistimi s slabim zdravjem smo prav tako ugotovili v odgovorih na vprašanje o višini dohodka. Delež anketirancev z zelo dobrim zdravjem in višjimi dohodki (od 801 € naprej) je bistveno višji v primerjavi z deležem anketirancev s slabim zdravjem, ki prav tako prejemajo višje dohodke. Pri odgovorih o starosti smo ugotovili značilno različne razlike. Ugotovili smo, da delež anketirancev s slabim zdravjem z naraščanjem števila let ne narašča, prav tako delež anketirancev z zelo dobrim zdravjem z naraščanjem števila let ne upada. Največja razlika v deležu anketirancev glede na zdravstveno stanje se je pokazala pri prvi starostni skupini, in sicer je zelo dobrega zdravja skoraj 30 % anketirancev, starih do 64 let, slabega zdravja pa ni nihče iz te starostne skupine.

V odgovorih na vprašanje o starosti smo ugotovili največ razlik med anketiranci z zadovoljivim zdravjem in anketiranci s slabim zdravjem. Mlajši anketiranci so, v primerjavi s starejšimi, pogosteje odgovorili, da je njihovo zdravje zadovoljivo. Največja razlika v deležu anketirancev glede na zdravstveno stanje se je pokazala pri četrti starostni skupini, in sicer je slabega zdravja več kot 30 % anketirancev, starih 85 let ali več, zadovoljivega zdravja pa ni nihče iz te starostne skupine.

Razlike v aktivnostih anketiranih starostnikov glede na spol

(Značilne) razlike v aktivnostih anketirancev različnega spola smo ugotavljali s preizkusom permanova, katerega rezultat je ponazorjen v preglednici 33. Razberemo lahko, da so odgovori anketirancev različnega spola glede opravljanja aktivnosti značilno različni ($p < \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preglednica 33: Preizkus permanova, spremenljivka: spol (število permutacij: 999)

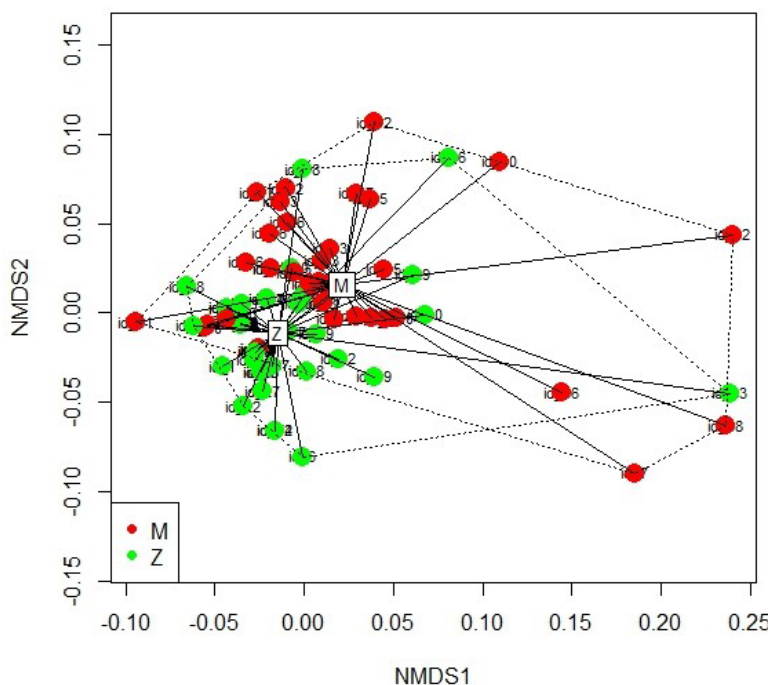
	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: spol	1	0,017	0,017	11,036	0,109	0,001 ***
Ostanki	90	0,139	0,002		0,891	
Skupaj	91	0,156			1,000	

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Z analizo variance ($p = 0,007692$ **) smo preverili razpršenost odgovorov od centroida. Nismo dokazali razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. Razlike prikazuje slika 6.

Podatke o odgovorih, ki doprineajo k razlikam v opravljanju aktivnosti med anketiranci različnega spola, smo prikazali v preglednici 34.

Ugotavljamo, da pri primerjavi starostnikov glede opravljanja aktivnosti po spolu največje (tudi značilno različne) razlike predstavljajo odgovori v zvezi z oblikami aktivnosti. Ženske so odgovorile, da najpogosteje (72,2 %) opravljajo gospodinjstva opravila. Moški so odgovorili, da najpogosteje (36,8 %) opravljajo opravila okoli hiše. Značilno različne razlike se kažejo še pri odgovorih o pogostnosti opravljanja aktivnosti, porabljenem času za aktivnost, načinu potovanja in razdalji od kraja bivališča do kraja opravljanja aktivnosti ter kraju opravljanja aktivnosti. Delež žensk, ki izbrano aktivnost opravljajo vsak dan, znaša 81,5 %, delež moških, ki izbrano aktivnost opravljajo vsak dan, pa 47,4 %.

Slika 6: Prikaz odgovorov o opravljanju aktivnosti glede na spol anketirancev v prostoru NMDS Kategorije: M - moški, Ž - ženske.

Preglednica 34: Razlike v odgovorih o opravljanju aktivnosti anketirancev različnega spola

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirank	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,017	0,013	1,278	1,099	1,377	0,319	0,001 ***
Soudeleženci	0,009	0,010	0,931	1,147	1,130	0,486	0,671
Del dneva	0,008	0,007	1,030	1,262	1,245	0,629	0,535
Pogostnost	0,007	0,008	0,955	1,047	1,151	0,768	0,003 **
Porabljen	0,005	0,005	1,119	1,339	1,310	0,864	0,039 *
Način potovanja	0,003	0,007	0,386	1,615	1,577	0,916	0,039 *
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,007	0,393	1,770	1,728	0,966	0,039 *
Kraj aktivnosti	0,002	0,005	0,387	1,007	1,033	1,000	0,020 *

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 ***; 0,01 **; 0,05 *; 0,1 ' '

Ugotovili smo še, da več kot 5 % moških (in nobena ženska) izbrano aktivnost opravlja redkeje kot enkrat na mesec. Polovica moških za aktivnost porabi 1–2 uri na dan, pri ženskah je najvišji delež tistih, ki za aktivnost porabijo 2–5 ur. Večina anketirancev izbrano dejavnost opravlja doma, zato iz tega razloga ne potujejo. Med tistimi, ki aktivnost opravljajo drugje, je višji delež moških, ki do kraja opravljanja aktivnosti prepotujejo tudi daljšo razdaljo kot ženske in predstavljajo višji delež med anketiranci, ki so aktivni v kraju ali izven kraja bivanja (torej izven doma).

Razlike v aktivnostih anketiranih starostnikov glede na starost

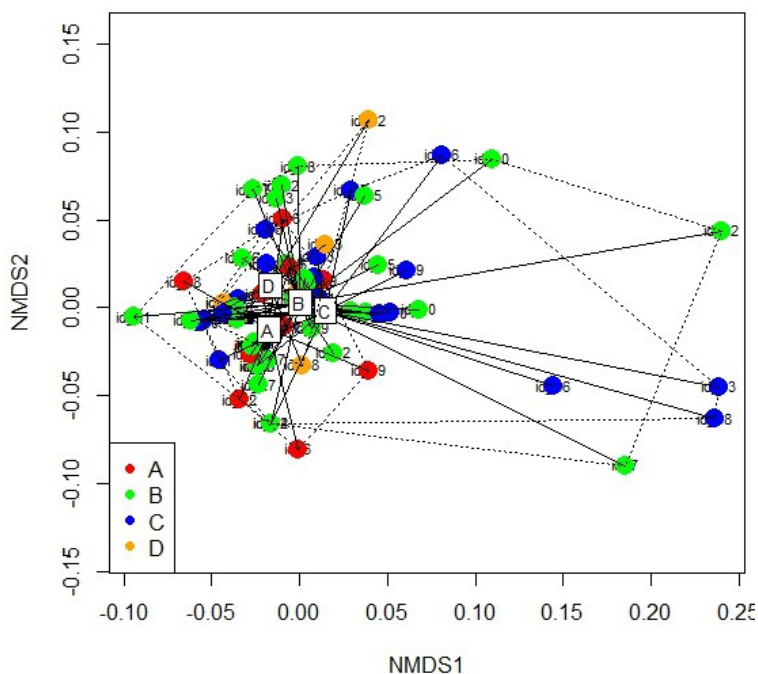
Zanimalo nas je, ali obstajajo (statistično) značilne razlike v aktivnostih anketirancev različne starosti. Rezultat preizkusa permanova je ponazorjen v preglednici 35. Odgovori anketirancev različnih starosti glede opravljanja aktivnosti niso značilno različni ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preverjanja razpršenosti odgovorov od centroida smo se lotili z analizo variance ($p = 0,3029$). Med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. Testirali smo razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$). Sklepamo, da v razpršenosti odgovorov o opravljanju

aktivnosti glede na starost anketiranih starostnikov ni razlik ($p = 0,281$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Omenjene razlike prikazuje slika 7.

Preglednica 35: Preizkus permanova, spremenljivka: starost (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: starost	3	0,005	0,002	1,030	0,034	0,403
Ostanki	88	0,151	0,002		0,966	
Skupaj	91	0,156			1,000	

Slika 7: Prikaz odgovorov o opravljanju aktivnosti glede na starost v prostoru NMDS

Kategorije: A – prva starostna skupina (do vključno 64 let), B – druga starostna skupina (65–74 let), C – tretja starostna skupina (75–84 let), D – četrta starostna skupina (85 let ali več).

Ugotavljali smo, kateri odgovori doprinesejo k sicer neznačilnim razlikam v zvezi z opravljanjem aktivnosti med anketiranci različnih starosti. Podatke smo prikazali v preglednicah 36, 37, 38 in 39. Največ razlik v odgovorih anketirancev, ne glede na

primerjavo različnih starostnih skupin, smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti.

Preglednica 36: Razlike v odgovorih o opravljanju aktivnosti anketirancev tretje (75–84 let) in četrte (85 let ali več) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,014	0,013	1,071	1,233	1,186	0,268	0,437
Del dneva	0,009	0,007	1,223	1,249	1,228	0,441	0,168
Soudeleženci	0,008	0,009	0,915	1,165	1,087	0,606	0,598
Porabljen	0,007	0,006	1,318	1,349	1,225	0,750	0,002
Pogostnost	0,006	0,007	0,829	1,112	1,047	0,870	0,537
Način potovanja	0,003	0,008	0,337	1,569	1,627	0,925	0,334
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,007	0,345	1,726	1,778	0,974	0,392
Kraj aktivnosti	0,001	0,003	0,416	1,028	1,000	1,000	0,536

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranci iz tretje in četrte starostne skupine smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Največ anketirancev obeh starostnih skupin najpogosteje opravlja gospodinjstva opravila. Ugotovili smo, da je med anketiranci četrte starostne skupine, v primerjavi s tretjo, višji delež tistih, ki vrtnarijo. Pri vprašanju o porabljenem času za aktivnost smo ugotovili značilno različne odgovore. Delež anketirancev, ki za aktivnost porabijo več časa, je višji pri anketirancih tretje starostne skupine. Primerjava odgovorov anketirancev tretje in prve starostne skupine ni pokazala značilnih razlik.

Primerjava odgovorov anketiranih starostnikov tretje in druge starostne skupine je pokazala, da največ razlik ponovno obstaja pri odgovorih v zvezi z oblikami aktivnosti. Ugotovili smo, da so anketiranci druge starostne skupine aktivni na nekaterih področjih, na katerih anketiranci tretje starostne skupine niso: varovanje otrok (vnukov), ukvarjanje s kmetijstvom, vzdrževanje počitniških (oz. drugih) objektov, inštruiranje.

Preglednica 37: Razlike v odgovorih o opravljanju aktivnosti anketirancev tretje (75–84 let) in druge (65–74 let) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev druge starostne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,014	0,013	1,051	1,233	1,240	0,275	0,242
Soudeleženci	0,009	0,010	0,933	1,165	1,122	0,457	0,302
Pogostnost	0,007	0,008	0,948	1,112	1,104	0,601	0,033 *
Del dneva	0,007	0,007	1,033	1,249	1,240	0,734	0,916
Porabljen	0,005	0,004	1,117	1,349	1,333	0,826	0,719
Način potovanja	0,004	0,008	0,423	1,569	1,604	0,895	0,026 *
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,008	0,433	1,726	1,756	0,959	0,035 *
Kraj aktivnosti	0,002	0,005	0,455	1,028	1,021	1,000	0,076 .

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Preglednica 38: Razlike v odgovorih o opravljanju aktivnosti anketirancev četrte (85 let ali več) in prve (do vključno 64 let) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve starostne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,011	0,012	0,929	1,186	1,125	0,284	0,789
Del dneva	0,010	0,009	1,118	1,228	1,322	0,545	0,059 .
Soudeleženci	0,008	0,008	0,986	1,087	1,175	0,755	0,664
Porabljen	0,006	0,005	1,268	1,225	1,325	0,915	0,093 .
Pogostnost	0,003	0,005	0,676	1,047	1,034	1,000	0,970

Oznaka signifikantnosti: 0 ****; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Značilno različne razlike pri odgovorih so bile ugotovljene pri odgovorih v zvezi s pogostnostjo opravljanja aktivnosti ter z načinom potovanja in razdaljo od kraja bivanja do kraja opravljanja aktivnosti. Med anketiranci tretje starostne skupine je delež tistih, ki so aktivni vsak dan, višji v primerjavi s tem deležem pri anketirancih druge starostne skupine. Čeprav je večina anketirancev aktivnih doma, je med tistimi,

ki so aktivni izven doma, med anketiranci tretje starostne skupine višji delež tistih, ki se do kraja aktivnosti odpravijo peš, med anketiranci druge starostne skupine pa je višji delež tistih, ki se do kraja aktivnosti odpravijo z avtom, slednji prepotujejo tudi daljše razdalje do kraja aktivnosti. Največ razlik med anketiranimi starostniki četrte in prve starostne skupine smo ponovno ugotovili v odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Pri prvi starostni skupini smo ugotovili višji delež anketirancev, ki opravljajo opravila okoli hiše ali imajo hobije. Pri četrty starostni skupini smo ugotovili višji delež anketirancev, ki opravljajo razna opravila v hiši in se ukvarjajo s kmetijstvom. Značilno različnih razlik med odgovori nismo ugotovili.

Preglednica 39: Razlike v odgovorih o opravljanju aktivnosti anketirancev četrte (85 let ali več) in druge (65–74 let) starostne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev četrte starostne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev druge starostne skupine	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,014	0,014	1,010	1,186	1,240	0,314	0,350
Del dneva	0,008	0,007	1,152	1,228	1,240	0,503	0,252
Soudeleženci	0,007	0,008	0,874	1,087	1,122	0,658	0,883
Porabljen	0,007	0,005	1,314	1,225	1,333	0,812	0,011 *
Pogostnost	0,005	0,007	0,816	1,047	1,104	0,932	0,766
Razdalja do aktivnosti	0,001	0,004	0,270	1,778	1,756	0,955	0,837
Način potovanja	0,001	0,004	0,277	1,627	1,604	0,978	0,869
Kraj aktivnosti	0,001	0,004	0,245	1,000	1,021	1,000	0,700

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **; 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki četrte in druge starostne skupine smo ponovno ugotovili v odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Pri drugi starostni skupini smo ugotovili višji delež anketirancev, ki opravljajo opravila okoli hiše, so aktivni v raznih društvih, varujejo otroke. Značilno različne razlike med odgovori smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o porabljenem času za posamezno izvedeno aktivnost. Polovica anketirancev četrte starostne skupine za aktivnost porabi od 30 min do 1 h na dan, med anketiranci druge starostne skupine jih toliko časa porabi le 11,9 %. Pri anketirancih druge starostne skupine smo ugotovili najvišji delež (47,62 %) pri tistih, ki za aktivnost porabijo 1–2 uri na dan, med anketiranci

četrte starostne skupine je teh ena četrtnina. Primerjava odgovorov anketiranih starostnikov prve in druge starostne skupine je pokazala, da so vse razlike neznačilne, največ razlik pa sicer obstaja pri odgovorih v zvezi z oblikami aktivnosti.

Razlike v aktivnostih anketiranih starostnikov glede na višino dohodka

Prepričati smo se želeli tudi glede obstoja značilnih razlik v aktivnostih anketirancev z različnimi dohodki. Iz preglednice 40, ki ponazarja preizkus permanova, lahko razberemo, da so odgovori glede opravljanja aktivnosti anketirancev z različno visokimi dohodki mejno statistično različni ($p = 0,069$, $\alpha = 0,05$).

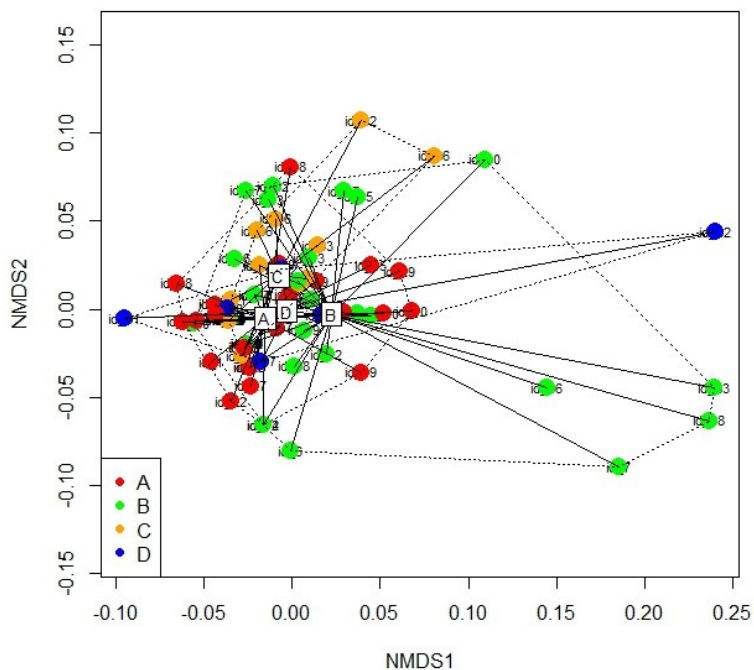
Preglednica 40: Preizkus permanova, spremenljivka: dohodek (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: dohodek	3	0,010	0,003	1,920	0,061	0,069 .
Ostanki	88	0,146	0,002		0,939	
Skupaj	91	0,156			1,000	

Oznaka signifikantnosti: 0 ***; 0,001 **, 0,01 *; 0,05 !; 0,1 ''

Razpršenost odgovorov od centroida smo preverili z analizo variance ($p = 0,1188$) in dokazali, da med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. V nadaljevanju smo testirali razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$), sklepamo, da v razpršenosti odgovorov glede na dohodek anketirancev ni razlik ($p = 0,129$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Vizualizacijo omenjenih razlik med odgovori glede na višino dohodka prikazuje slika 8.

Prepoznane odgovore, ki doprinesejo k razlikam pri izvajanju aktivnosti anketirancev glede na višino njihovega dohodka, čeprav te niso značilno različne, smo prikazali v preglednicah 41, 42 in 43. Največ razlik v odgovorih anketirancev, ne glede na primerjavo različnih dohodkovnih skupin, smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti.

Slika 8: Prikaz odgovorov o opravljanju aktivnosti glede na višino dohodka v prostoru NMDS
 Kategorije: A – prva dohodkovna skupina (do 600 €), B – druga dohodkovna skupina (601–800 €),
 C – tretja dohodkovna skupina (801–1000 €), D – četrta dohodkovna skupina (več kot 1000 €).

Preglednica 41: Razlike v odgovorih o izvajanju aktivnosti anketirancev prve (do vključno 600 €) in druge (601–800 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povpreĉje	Standardni odklon	Razmerje	Povpreĉna pogostnost odgovorov anketirancev prve dohodkovne skupine	Povpreĉna pogostnost odgovorov anketirancev druge dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,013	0,012	1,100	1,134	1,277	0,256	0,686
Soudeleženĉi	0,010	0,010	0,970	1,114	1,194	0,453	0,057 .
Del dneva	0,008	0,008	1,051	1,271	1,231	0,609	0,270
Pogostnost	0,007	0,007	0,974	1,083	1,124	0,748	0,130
Porabljen	0,005	0,004	1,079	1,341	1,313	0,837	0,856
Naĉin potovanja	0,003	0,008	0,408	1,627	1,556	0,902	0,035 *
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,007	0,414	1,778	1,714	0,962	0,077 .
Kraj aktivnosti	0,002	0,005	0,388	1,000	1,040	1,000	0,152

Oznaka signifikantnosti: 0 ***!, 0,001 **!, 0,01 *!, 0,05 !!, 0,1 '!

Preglednica 42: Razlike v odgovorih o izvajanju aktivnosti anketirancev prve (do vključno 600 €) in tretje (801–1000 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev prve dohodkovne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,014	0,014	1,017	1,134	1,292	0,355	0,392
Del dneva	0,008	0,008	1,025	1,271	1,273	0,561	0,294
Soudeleženci	0,007	0,007	0,976	1,114	1,105	0,732	0,984
Porabljen	0,006	0,005	1,152	1,341	1,320	0,873	0,078
Pogostnost	0,004	0,007	0,656	1,083	1,025	0,986	0,986
Kraj aktivnosti	0,001	0,002	0,267	1,000	1,013	1,000	0,941

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Največ razlik med anketiranimi starostniki prve in druge dohodkovne skupine smo ugotovili v odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Med anketiranci druge dohodkovne skupine smo ugotovili več različnih oblik aktivnosti kot med anketiranci prve dohodkovne skupine.

Večje razlike se kažejo pri najpogosteje navedeni aktivnosti, to je opravljanje gospodinskih opravil, in sicer delež anketirancev prve dohodkovne skupine, ki opravljajo to dejavnost, znaša skoraj 60 %, delež druge dohodkovne skupine pa skoraj 40 %. Ugotovili smo značilno različne razlike pri odgovorih o načinu potovanja od kraja bivanja do kraja izvajanja aktivnosti. Vsi anketiranci prve dohodkovne skupine aktivnosti izvajajo doma, zato jim v ta namen ni treba potovati. Med anketiranci druge dohodkovne skupine jih največ opravlja aktivnosti doma, sicer pa do kraja aktivnosti potujejo tudi z avtom ali peš.

Med anketiranci prve in tretje dohodkovne skupine smo ponovno ugotovili največ razlik v odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Anketiranci tretje dohodkovne skupine so aktivni na nekaterih področjih, na katerih anketiranci prve dohodkovne skupine niso, na primer imajo različne hobije in se ukvarjajo s prostovoljstvom. Značilno različnih razlik v odgovorih nismo ugotovili. Razlike med anketiranci prve in četrte dohodkovne skupine so neznačilne. Znova smo ugotovili razlike v

odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Anketiranci četrte dohodkovne skupine so navedli bistveno manj oblik aktivnosti kot anketiranci prve dohodkovne skupine.

Preglednica 43: Razlike v odgovorih o izvajanju aktivnosti anketirancev druge (601–800 €) in tretje (801–1000 €) dohodkovne skupine

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev druge dohodkovne skupine	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev tretje dohodkovne skupine	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,016	0,014	1,182	1,277	1,292	0,307	0,081 .
Soudeleženci	0,009	0,010	0,982	1,194	1,105	0,489	0,357
Del dneva	0,006	0,007	0,872	1,231	1,273	0,609	0,942
Pogostnost	0,006	0,007	0,889	1,124	1,025	0,723	0,698
Porabljen	0,006	0,005	1,141	1,313	1,320	0,833	0,057 .
Način potovanja	0,003	0,008	0,408	1,556	1,627	0,897	0,210
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,007	0,414	1,714	1,778	0,956	0,246
Kraj aktivnosti	0,002	0,005	0,455	1,040	1,013	1,000	0,180

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

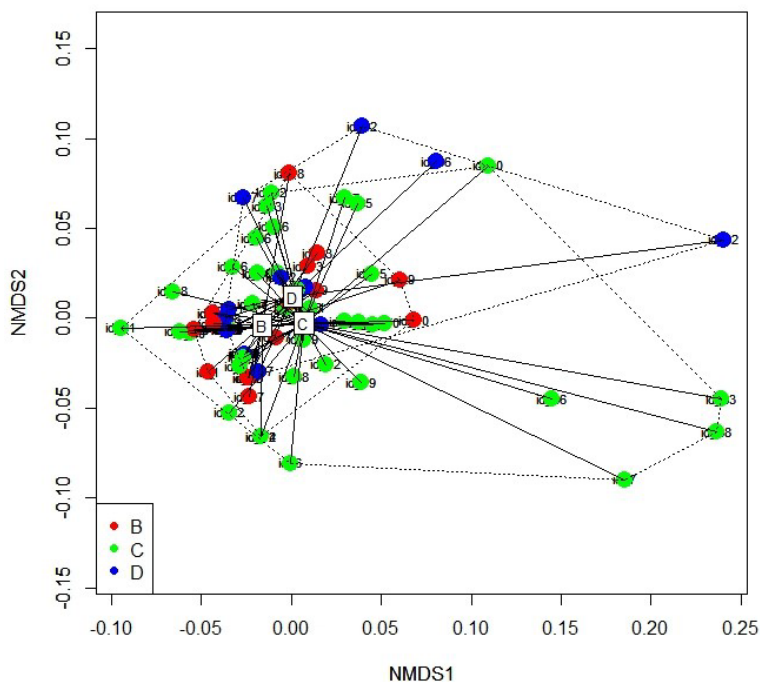
Med anketiranci druge in tretje dohodkovne skupine smo ugotovili največ razlik v odgovorih o oblikah aktivnosti. Delež anketirancev druge dohodkovne skupine je dokaj visok pri nekaterih aktivnostih, ki jih anketiranci tretje dohodkovne skupine sploh niso navedli, na primer: vrtnarjenje (16,13 %), aktivnosti v društvih (12,90 %), vzdrževanje počitniških (in drugih) objektov (6,45 %). S primerjavo odgovorov anketirancev druge in četrte ter tretje in četrte dohodkovne skupine nismo ugotovili značilnih razlik.

Razlike v aktivnostih anketiranih starostnikov glede na doseženo stopnjo izobrazbe

Zanimalo nas je, ali v aktivnostih anketirancev z različno izobrazbo obstajajo (statistično) značilne razlike. V preglednici 44 smo ponazorili rezultat preizkusa permanova, iz katerega lahko razberemo, da odgovori v zvezi z aktivnostmi anketiranih starostnikov z različno izobrazbo niso značilno različni ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preglednica 44: Preizkus permanova, spremenljivka: izobrazba (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: izobrazba	2	0,004	0,002	1,209	0,026	0,327
Ostanki	89	0,152	0,002		0,974	
Skupaj	91	0,156			1,000	

Slika 9: Prikaz odgovorov o opravljanju aktivnosti glede na izobrazbo anketirancev v prostoru NMDS

Kategorije: B – osnovnošolska izobrazba, C – srednješolska izobrazba, D – višješolska ali visokošolska izobrazba.

Z analizo variance ($p = 0,2479$) smo preverili razpršenost odgovorov od centroida in dokazali, da med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. Testirali smo razpršenost podatkov pri izvedenih permutacijah ($n = 999$). V razpršenosti odgovorov glede na izobrazbo anketirancev ni razlik ($p = 0,244$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Razlike med odgovori o izvajanju aktivnosti glede na izobrazbo prikazuje slika 9.

V preglednici 45 smo prikazali podatke o odgovorih, ki doprinesejo k sicer neznačilnim razlikam pri aktivnostih anketirancev glede na njihovo izobrazbo. Največ razlik v odgovorih anketirancev, ne glede na primerjavo odgovorov anketirancev z različno izobrazbo, smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Najmanj različnih oblik aktivnosti so navedli anketiranci z visokošolsko izobrazbo, največ pa anketiranci s srednješolsko izobrazbo. V vseh treh skupinah anketirancev so le-ti najpogosteje odgovorili, da opravljajo gospodinjska opravila. Delež anketirancev, ki so tako odgovorili, je bil najvišji (60,87 %) med tistimi z osnovnošolsko izobrazbo in najnižji (44 %) med tistimi s srednješolsko izobrazbo. Med anketiranci z visokošolsko izobrazbo izstopa delež tistih, ki se aktivno ukvarjajo s kmetijstvom, in sicer znaša 10,53 %, med anketiranci s srednješolsko izobrazbo 2 % in med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo 4,35 %. Statistično značilnih razlik nismo ugotovili.

Preglednica 45: Razlike v odgovorih o aktivnostih anketirancev z višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo in s srednješolsko izobrazbo

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev višje ali visokošolske izobrazbe	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev srednješolske izobrazbe	Kumulativna vsota (dopinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,016	0,015	1,008	1,271	1,215	0,312	0,059
Soudeleženci	0,009	0,009	0,935	1,123	1,146	0,488	0,596
Del dneva	0,007	0,007	1,015	1,263	1,269	0,632	0,755
Pogostnost	0,006	0,007	0,854	1,047	1,123	0,758	0,604
Porabljen	0,005	0,005	1,047	1,317	1,326	0,856	0,454
Način potovanja	0,003	0,007	0,381	1,610	1,583	0,910	0,394
Razdalja do aktivnosti	0,003	0,007	0,393	1,759	1,738	0,962	0,356
Kraj aktivnosti	0,002	0,004	0,432	1,020	1,025	1,000	0,271

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

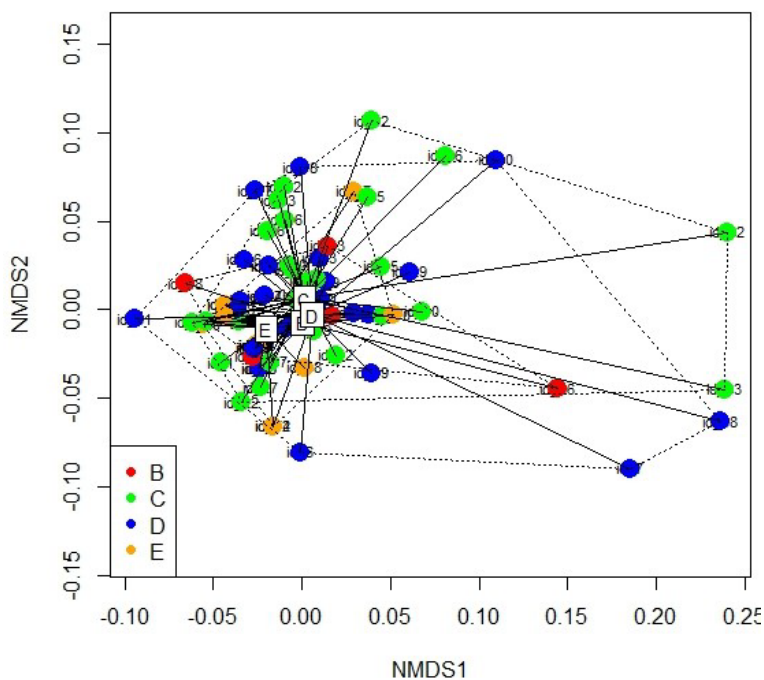
Razlike v aktivnostih anketiranih starostnikov glede na zdravstveno stanje

S preizkusom permanova smo preverili še, ali v aktivnostih anketirancev z različnim zdravstvenim stanjem obstajajo (statistično) značilne razlike. Rezultat preizkusa smo ponazorili v preglednici 46. Iz nje lahko razberemo, da odgovori anketiranih

starostnikov z različnim zdravstvenim stanjem glede aktivnosti niso značilno različni ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$).

Preglednica 46: Preizkus permanova, spremenljivka: zdravje (število permutacij: 999)

	Stopinje prostosti (n-1)	Vsota kvadratov	Povprečje kvadratov	F-vrednost	Determinacijski koeficient	P-vrednost
Spremenljivka: zdravje	3	0,004	0,001	0,820	0,027	0,571
Ostanki	88	0,152	0,002		0,973	
Skupaj	91	0,156			1,000	

Slika 10: Prikaz odgovorov o opravljanju aktivnosti glede na samooceno zdravstvenega stanja anketirancev v prostoru NMDS

Kategorije: B – zelo dobro zdravstveno stanje, C – dobro zdravstveno stanje, D – zadovoljivo zdravstveno stanje, E – slabo zdravstveno stanje.

Vir: lasten.

Preverjanje razpršenosti odgovorov od centroida smo izvedli z analizo variance ($p = 0,6452$). Ugotovili smo, da med obravnavanimi odgovori ni razlik v razpršenosti podatkov ($p > \alpha$, $\alpha = 0,05$) v prostoru NMDS. S testiranjem razpršenosti podatkov

pri izvedenih permutacijah ($n = 999$) smo ugotovili, da v razpršenosti odgovorov o aktivnostih anketiranih starostnikov glede na samooceno zdravstvenega stanja anketirancev ni razlik ($p = 0,646$, $p > \alpha$, $\alpha = 0,05$). Vizualizacijo omenjenih razlik med odgovori prikazuje slika 10.

Prepoznavali smo tudi odgovore, ki doprinesejo k razlikam pri aktivnosti anketirancev med starostniki z različnim zdravstvenim stanjem, čeprav razlike niso značilne. V preglednici 47 smo prikazali podatke o odgovorih. Največ razlik v odgovorih anketirancev, ne glede na primerjavo odgovorov glede na samooceno zdravstvenega stanja anketirancev, smo ugotovili pri odgovorih na vprašanje o oblikah aktivnosti. Značilno različnih razlik v odgovorih nismo ugotovili, mejno statistično značilne razlike v odgovorih smo ugotovili le pri primerjavi odgovorov anketirancev z dobrim in s slabim zdravjem.

Preglednica 47: Razlike v odgovorih o aktivnostih anketirancev z dobrim in s slabim zdravjem

Anketno vprašanje	Povprečje	Standardni odklon	Razmerje	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev dobrega zdravja	Povprečna pogostnost odgovorov anketirancev slabega zdravja	Kumulativna vsota (doprinos k razlikam v deležu)	P-vrednost
Oblike aktivnosti	0,013	0,015	0,876	1,251	1,083	0,301	0,624
Soudeleženci	0,008	0,009	0,931	1,115	1,146	0,492	0,751
Del dneva	0,007	0,007	1,013	1,270	1,198	0,657	0,679
Pogostnost	0,006	0,008	0,805	1,086	1,085	0,806	0,478
Porabljen	0,006	0,005	1,234	1,325	1,296	0,939	0,078
Način potovanja	0,001	0,005	0,209	1,604	1,627	0,964	0,898
Razdalja do aktivnosti	0,001	0,004	0,221	1,759	1,778	0,985	0,908
Kraj aktivnosti	0,001	0,002	0,277	1,014	1,000	1,000	0,941

Oznaka signifikantnosti: 0 '***'; 0,001 '**'; 0,01 '*'; 0,05 '!'; 0,1 ''

Anketiranci z zelo dobrim zdravjem so navedli bistveno manj oblik aktivnosti kot anketiranci z dobrim zdravjem. V obeh skupinah se največ anketirancev zaposli z opravljanjem gospodinjstkih opravil. Med anketiranci z dobrim zdravjem je visok še delež tistih, ki opravljajo opravila okoli hiše, med anketiranci z zelo dobrim zdravjem pa delež tistih, ki so aktivni v društvih. Največje razlike v odgovorih anketirancev z

dobrim in s slabim zdravjem se izkazujejo pri navedbi oblik aktivnosti, anketiranci s slabim zdravjem so navedli le tri različne oblike, med katerimi je daleč najpogostejše opravljanje gospodinjskih opravil (83,3 %). Anketiranci z dobrim zdravjem so navedli enajst različnih oblik aktivnosti, tudi med njimi je najpogostejše opravljanje gospodinjskih opravil (47,6 %).

Ob tem, da so anketiranci z zadovoljivim zdravjem navedli več različnih oblik aktivnosti od anketirancev z zelo dobrim zdravjem, smo razlike ugotovili tudi pri deležu anketirancev glede na nekatere oblike aktivnosti. Delež anketirancev z zadovoljivim zdravjem je bistveno višji pri aktivnostih kot sta vrtnarjenje ali ukvarjanje s kmetijstvom. Med anketiranimi starostniki z zelo dobrim zdravjem in tistimi s slabim zdravjem nismo ugotovili razlik. Anketiranci s slabim zdravjem so navedli bistveno manj različnih oblik aktivnosti kot anketiranci z zadovoljivim zdravjem, razlika obstaja tudi v deležu tistih, ki opravljajo najpogosteje navedeno aktivnost: gospodinjska opravila. Med anketiranci z zadovoljivim zdravjem je teh 41,9 %, med anketiranci s slabim zdravjem pa 83,3 %.

Razlike v socialnih lastnostih in aktivnostih anketiranih starostnikov na Dravskem polju

V obravnavanih odgovorih anketiranih starostnikov na Dravskem polju smo ugotovili več statistično značilnih razlik v lastnostih anketirancev glede na različnost dohodkov, izobrazbe in zdravstvenega stanja.

Statistično značilne razlike anketirancev z različnimi dohodki smo ugotovili s primerjavo odgovorov anketirancev, razvrščenih v dohodkovne skupine. Primerjava odgovorov anketirancev prve (do 600 €) in druge (601–800 €) dohodkovne skupine je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev različnega spola. S filtriranjem podatkov smo ugotovili, da je med prejemniki najnižjih dohodkov bistveno višji delež moških v primerjavi z deležem žensk.

Med anketiranci iz druge dohodkovne skupine je višji delež žensk kot moških. Sklepamo, da je ugotovljen materialni položaj povezan z opravljanjem dela oz. zaposlitvijo anketirancev. Verjetno je, da so moški pogosteje opravljali dela, za katera so prejeli nižja plačila, na Dravskem polju bi takšna panoga lahko bila kmetijstvo ali preprosta dela v industrijskih obratih, kar se odraža tudi v njihovem aktualnem

materialnem položaju. Primerjava odgovorov anketirancev prve (do 600 €) in tretje (801–1000 €) dohodkovne skupine je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev različne starosti in različne izobrazbe. Ugotovili smo, da je v tretji dohodkovni skupini višji delež anketirancev, starih 75 let ali več, v primerjavi z deležem v prvi dohodkovni skupini. Nasprotno je v prvi dohodkovni skupini višji delež mlajših anketirancev, starih do vključno 74 let, v primerjavi z deležem v tretji dohodkovni skupini.

Generalizirano, materialni položaj starejših anketirancev je boljši kot materialni položaj mlajših anketirancev. Ena izmed možnih razlag za to ugotovitev je, da so bili starejši anketiranci zaposleni na višje plačanih delovnih mestih. Možno je tudi, da so opravljali več del oz. dohodka prejeli iz različnih naslovov, na primer so bili zaposleni in se hkrati ukvarjali s kmetijstvom. Verjetno je tudi, da so bili delovno aktivni dalj časa, so se torej zaposlili prej in/oz. upokojili kasneje. Še ena izmed možnih interpretacij je, da gre pri starejših anketirancih za določen delež vdovcev, ki prejemajo ob svoji še pokojnino pokojnega moža oz. žene, kar lahko bistveno izboljša njihov materialni položaj.

Pomembna, s tem povezana ugotovitev je tudi, da smo med anketiranci iz tretje dohodkovne skupine prepoznali najvišji delež tistih, ki imajo višješolsko ali visokošolsko izobrazbo ter najnižji delež tistih, ki imajo osnovnošolsko izobrazbo. Med anketiranci iz prve dohodkovne skupine ni oseb z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Obratno smo med anketiranci prve dohodkovne skupine ugotovili najvišji delež anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo. Tudi primerjava odgovorov anketirancev prve (do 600 €) in četrte (več kot 1000 €) dohodkovne skupine je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev z različno izobrazbo. Kot smo že ugotovili, med anketiranci iz prve dohodkovne skupine ni oseb z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Nasprotno med anketiranci iz četrte dohodkovne skupine ni oseb z osnovnošolsko izobrazbo, večina anketirancev te dohodkovne skupine ima višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Pri primerjavi drugih dohodkovnih skupin nismo ugotovili statistično značilnih razlik.

Sklepamo, da je dohodek anketirancev v precejšnji meri povezan z njihovo izobrazbo, v manjši meri pa s spolom in starostjo. Izobrazba je pomemben del človeškega kapitala. Ob tem, da prispeva k razgledanosti, boljšemu znanju in načinu spopadanja s problemi, povečuje tudi možnosti za višji dohodek (Ferkulj 2016).

Ljudje z višjo izobrazbo bodo bolj verjetno opravljali delo, za katero bodo prejeli višje plačilo in nato pokojnino, v primerjavi z ljudmi z nižjo izobrazbo. Ker so se predvsem po 2. svetovni vojni na Dravsko polje priseljevale družine, katerih člani se niso več ukvarjali pretežno s kmetijstvom, ampak so zaposlitev iskali v (bližnjih) mestih, ugotovljena raznolika izobrazbena struktura in z njo povezani dohodki niso presenečenje. V zadnjih desetletjih je prišlo do številnih sprememb in razvoja tudi na področju kmetijstva, ki vse bolj zahteva izobražene strokovnjake. Mlajše generacije imajo tudi vedno več različnih možnosti izobraževanja, hkrati je pridobitev boljše izobrazbe zelo dostopna, zato menimo, da se bo izobrazbena struktura prebivalcev v prihodnje le še izboljševala. Analiza simper je že v primeru naše raziskave pokazala, da je na Dravskem polju delež starejših anketirancev z nižjo izobrazbo višji v primerjavi z deležem mlajših anketirancev.

Primerjava odgovorov anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo in anketirancev z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev z različnimi dohodki, kar je skladno s prejšnjo ugotovitvijo. Ugotovili smo, da večina anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo prejema najnižje dohodke (do 600 €), med temi anketiranci pa ni prejemnikov najvišjih dohodkov (več kot 1000 €). Nasprotno med anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo ni prejemnikov najnižjih prihodkov, večina pa jih prejema najvišje dohodke. Tudi primerjava odgovorov anketirancev z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo in anketirancev s srednješolsko izobrazbo je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev z različnimi dohodki. Ugotovili smo, da največje razlike obstajajo v deležih oseb, ki prejema najvišje dohodke, in sicer je med anketiranci z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo ta bistveno višji v primerjavi z deležem anketirancev s srednješolsko izobrazbo.

Primerjava odgovorov anketirancev z osnovnošolsko izobrazbo in anketirancev s srednješolsko izobrazbo je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev različne starosti. Ugotovili smo, da je med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo, v primerjavi z deležem anketirancev s srednješolsko izobrazbo, višji delež najstarejših anketirancev, starih 85 let ali več. Med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo je višji delež tistih, ki so stari 75 let ali več, v primerjavi z deležem med anketiranci s srednješolsko izobrazbo. Nasprotno je med anketiranci s srednješolsko izobrazbo višji delež tistih, ki so stari do vključno 74 let, v primerjavi z deležem med anketiranci z osnovnošolsko izobrazbo.

Povzamemo lahko, da je izobrazba v precejšnji meri povezana z dohodkom anketirancev; sklepamo, da izobrazba vpliva na višino dohodka. Povezava med dohodkom, izobrazbo in starostjo je verjetno delno povezana z družbenimi razmerami v času mladosti današnjih starostnikov (možnosti in izbira izobraževanja). Povezanost med dohodkom in spolom anketirancev najbrž odseva značilnosti t. i. delitve dela, ob tem so ženske bistveno več časa posvečale skrbi za otroke, gospodinjstvo, družino, večja je bila tudi neenakost med spoloma, predvsem v plačilu. Razloge za ugotovljeno lahko iščemo tudi v nekdanjih gospodarskih razmerah na Dravskem polju. Verjetno je, da so se moški pogosteje zaposlovali v industriji, ki se je na tem območju razmahnila v času po 2. svetovni vojni in so za svoje delo prejemale višje plačilo, ženske so medtem skrbele za dom, kmetijo.

S primerjavo odgovorov anketirancev smo ugotovili tudi statistično značilne razlike anketirancev z različnim zdravstvenim stanjem. Primerjava odgovorov anketirancev z zelo dobrim zdravstvenim stanjem in anketirancev s slabim zdravstvenim stanjem je pokazala, da značilne razlike obstajajo v odgovorih anketirancev različne starosti. Ugotovili smo, da delež anketirancev Dravskega polja z zelo dobrim zdravstvenim stanjem z naraščanjem števila let ne upada, tudi delež anketirancev s slabim zdravstvenim stanjem z naraščanjem števila let ne narašča, kljub temu pa na podlagi analize *simper* lahko sklepamo, da starejši anketiranci svoje zdravje pogosteje opredeljujejo kot slabo v primerjavi z mlajšimi anketiranci. Med najmlajšimi anketiranci, starimi do vključno 64 let, svojega zdravstvenega stanja kot slabega ni opredelil nihče. Najvišji delež anketirancev, ki so svoje zdravje opredelili kot slabo, smo ugotovili v tretji starostni skupini (75–84 let).

Sklepamo, da je zdravstveno stanje povezano s starostjo, saj s staranjem vitalne sposobnosti naravno pešajo, vendar nismo statistično dokazali, da se z naraščanjem števila let zdravstveno stanje poslabšuje. Zdravstveno stanje je povezano z različnimi dejavniki, med njimi sta pomembna dejavnika fizična aktivnost in okolje, v katerem bivamo oz. v katerem preživimo veliko časa. Dravsko polje je kot kmetijska pokrajina prispevalo k zdravi fizični aktivnosti prebivalcev po eni strani, po drugi strani pa velja za precej onesnaženo območje, glavna vira onesnaženja sta tu intenzivno kmetijstvo in industrija, ki vplivata na kakovost zraka, tal, vode, posledično pa na zdravje ljudi (Breg 2007). Tudi zaradi starajoče se populacije Dravskega polja je treba v največji možni meri omiliti vpliv dejavnika onesnaženega okolja, ki vpliva na zdravje prebivalcev in s tem na gospodarske in druge politike obravnavanega prostora.

Iz odgovorov, s katerimi smo ugotavljali razlike v aktivnostih anketirancev, lahko sklepamo, da so ženske aktivne pogosteje in za aktivnosti porabijo več časa, moški pa so v višjem deležu kot ženske aktivni izven lastnega doma in s tem namenom prepotujejo daljše razdalje. Odgovori nakazujejo tudi na to, da mlajši anketiranci za aktivnosti porabijo več časa, višji delež mlajših anketirancev v primerjavi z deležem starejših je aktivnih izven lastnega doma in za to prepotujejo tudi daljše razdalje. Sklepamo tudi, da anketiranci z višjim dohodkom pogosteje izbirajo aktivnosti izven lastnega doma in zaradi tega tudi prepotujejo daljše razdalje. Ugotovljene razlike med spoloma povezujemo z že omenjeno delitvijo dela. Gospodinjska opravila, ki so jih ženske najpogosteje navedle, obsegajo številna opravila in zahtevajo tudi precej časa, opravljajo pa se (praviloma) vsak dan. Moški so najpogosteje navedli opravljanje opravil okoli hiše, za katera sklepamo, da sicer zahtevajo boljše fizično pripravljenost oz. večji napor, se pa opravljajo redkeje, zato se zanje porabi tudi manj časa.

Ugotovitev o aktivnostih izven lastnega doma pripisujemo možnostim izbire. Očitno se anketiranci moškega spola in mlajši ter tisti z višjimi dohodki pogosteje odločajo za aktivnosti, ki jih ne morejo opravljati doma. V primerjavi z mestnimi imajo podeželska in suburbanizirana naselja bistveno manjšo ponudbo aktivnosti za starejše. Na Dravskem polju prevladujejo suburbanizirana in podeželska naselja, ki sicer nudijo nekaj aktivnosti za starostnike, vendar je izbira le-teh večja v bližnjem Mariboru ali na Ptujju, kar zahteva premagovanje določene razdalje. Daljše razdalje prepotujejo moški, mlajši anketiranci ter anketiranci z boljšim materialnim položajem, in sicer menimo, da je med moškimi več voznikov kot med ženskami in da je med mlajšimi več voznikov kot med starejšimi. V preteklosti so se ženske redko odločale za opravljanje vozniškega izpita oz. so redkeje sploh imele to možnost. Voziški izpit je imel tudi manjši pomen kot danes, saj je veliko ljudi delo opravljalo v kraju svojega bivanja, drugačna pa je bila tudi vloga javnega prometa, ki je bil ugodnejši in frekventnejši. Anketiranci z boljšim materialnim položajem si najverjetneje lažje privoščijo opravljanje aktivnosti na različnih lokacijah kot tisti s slabšim materialnim položajem.

Analiza simper nam je omogočila tudi prepoznavanje odgovorov, ki so v največji meri doprinesli k razlikam med anketiranci v posamezni primerjavi, četudi te razlike niso statistično značilne. Pri ugotavljanju razlik v socialnih lastnostih anketirancev smo pri večini primerov ugotovili, da najpogosteje k razlikam doprinesejo odgovori, povezani z dohodkom, kar je bilo pričakovano. Odgovori anketirancev nakazujejo,

da moški prejema višje dohodke kot ženske, da mlajši starostniki prejema višje dohodke kot starejši in da starostniki z boljšim zdravjem prejema višje dohodke kot starostniki s slabšim zdravjem.

Iz rezultatov, vezanih na aktivnosti sodelujočih v raziskavi, lahko razberemo, da obstajajo aktivnosti, pri katerih izrazito prevladujejo pripadniki posameznega spola, kar smo že pojasnili s t. i. delitvijo dela in preteklimi gospodarskimi razmerami na Dravskem polju. Ugotovili smo tudi, da so najmanj različnih oblik aktivnosti navedli najmlajši in najstarejši anketiranci, tisti z najvišjimi dohodki in najvišjo izobrazbo ter anketiranci z najboljšim in najslabšim zdravjem, pri čemer tolikšne razpršenosti odgovorov ne moremo prepričljivo vzročno pojasniti.

Predvidevali smo, da bomo statistično značilne razlike ugotovili v odgovorih anketirancev o socialnih lastnostih glede na njihov materialni položaj in izobrazbo. Domneva se je izkazala za pravilno, poleg tega pa smo značilne razlike ugotovili tudi v odgovorih o socialnih lastnostih glede na zdravstveno stanje anketirancev. Glede na rezultate sklepamo, da socialne lastnosti do določene mere vplivajo ena na drugo oz. se v nekaterih primerih pogojujejo, hkrati pa posamezniku olajšajo ali otežijo izbiro aktivnosti. Ugotovitve tako kažejo, da lahko heterogenost obravnavanih starostnikov na Dravskem polju utemeljujemo na podlagi njihovega materialnega položaja, izobrazbe in zdravstvenega stanja. Pričakovali smo tudi značilne razlike v odgovorih o aktivnostih anketirancev glede na njihov materialni položaj in izobrazbo, vendar statistično značilnih razlik nismo dokazali. Ugotovili smo, da razlike v odgovorih anketirancev o aktivnostih sicer obstajajo, vendar niso značilne. Obravnavani starostniki so aktivni, vendar ostaja neznanka, kaj v največji meri vpliva na njihovo aktivnost. Z veliko mero verjetnosti lahko sklenemo, da ima pri izbiri aktivnosti največji vpliv starostnikov interes.

Sklep

Prebivalstvo v Sloveniji, v Evropski uniji in v drugih razvitih državah po svetu se hitro stara. Razlogov za to je več, povezani pa so predvsem z zmanjševanjem rodnosti, podaljševanjem življenjske dobe oz. z zmanjševanjem umrljivosti, ponekod tudi z migracijami.

Čeprav vzorec ni reprezentativen in rezultatov ne moremo preslikati na raven populacije, smo z raziskavo ugotovili tudi statistično značilne razlike v preučevanih razmerjih med značilnostmi anketirancev. Za skupino obravnavanih starejših prebivalcev Dravskega polja lahko sklepamo, da so vitalni in aktivni. Največje razlike med anketiranimi starejšimi posamezniki smo ugotovili v višini njihovih dohodkov in stopnji izobrazbe ter tudi v zdravstvenem stanju. Spoznanja smo povezali z (družbeno)geografskimi značilnostmi Dravskega polja. Opredelili smo povezavo z umeščenostjo naselij v prostor ter z razvojem in širitvijo naselij, (preteklimi) gospodarskimi razmerami, razvitimi panogami (kmetijstvo, industrija) in njihovim vplivom na okolje. Pri iskanju vzrokov razlik v aktivnostih anketiranih starostnikov Dravskega polja smo bili manj uspešni, predvidevamo pa, da starostniki aktivnosti izbirajo glede na dane (tudi prostorske) možnosti in lasten interes. Poznavanje ali zaznavanje vzrokov heterogenosti v socialnih lastnostih ter v aktivnostih starostnikov lahko pripomore k razumevanju njihovega odnosa do konkretnega prostora in njihovega delovanja v njem, s tem pa tudi na načrtovanje trajnostnih organizacijskih politik v vse bolj starajoči se družbi (tudi) Dravskega polja.

Sedanje generacije starostnikov se v marsičem razlikujejo od prejšnjih generacij starostnikov, ker so v svoji mladosti izkusile drugačne družbene, socialne in gospodarske spremembe sistema in so tudi bolj izobražene, bolj zdrave. Hkrati se danes v družbi spremembe odvijajo zelo hitro, spremenili so se prehodi v življenjsko obdobje po upokojitvi, pojavljajo se nove vrednote in načini vedenja v starosti, možnosti za aktivno preživljanje časa v tem življenjskem obdobju je bistveno več kot jih je bilo v preteklosti in tudi na staranje se danes gleda drugače, ne več kot na pasivno obdobje in umik iz družbe. Nove generacije starostnikov so bolj mobilne, kulturno in socialno aktivnejše in naravnane h kompetentnosti (Höpflinger 2012). Prispevek zato zaključujemo z željo po nadaljnjem, poglobljenem raziskovanju socialne skupine starostnikov. Večje kot bo naše vedenje o in poznavanje delovanja starostnikov, lažje bomo razumeli in boljše funkcionirali v starajoči se družbi.

Literatura in viri

Accetto, B. (1987): Starost in staranje. Osnove medicinske gerontologije. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Breg, M. (2007): Izzivi in ovire sonaravnega kmetijstva na Dravskem polju. Geografski vestnik, 79-1.

Cijan, V., Cijan, R. (2003): Zdravstveni, socialni in pravni vidiki starostnikov. Maribor: Univerza v Mariboru, Visoka zdravstvena šola.

- Crossman, A. (2020): Understanding Purposive Sampling. An Overview of the Method and Its Applications. <https://www.thoughtco.com/purposive-sampling-3026727>.
- Drozg, V. (2020): Vpogled v socialno geografijo. Prostori. Maribor: Univerza v Mariboru.
- Ferkulj, N. (2016): Vpliv pridobljene izobrazbe na višino osebnega dohodka v Republiki Sloveniji. Magistrsko delo. Ljubljana: Gea College – Fakulteta za podjetništvo.
- Hadner, M. (2022): Mobilnost starostnikov glede na njihov kraj bivanja ter spol in starost. Revija za geografijo, 17-2.
- Höpfinger, F. (2012): Staranje in generacijske spremembe – novo staranje novih generacij. Kakovostna starost let. 15, št. 2.
- Macuh, B. (2017): Življenjski slog starostnikov v domovih za starejše. Maribor: Kulturni center.
- Malačič, J. (2006): Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Microsoft Corporation (2018): Microsoft Excel. <https://office.microsoft.com/excel>.
- Newbold, K. B. (2014): Population geography. Tools and issues. Lanham, Maryland, USA: Rowman & Littlefield.
- Oksanen, F. J., et al. (2017): Vegan: Community Ecology Package. R package Version 2.4-3. <https://CRAN.R-project.org/package=vegan>.
- R Core Team (2022): R: A Language and Environment for Statistical Computing. Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>.
- Ur. Ramovš, J. (2013): Staranje v Sloveniji: raziskava o potrebah, zmožnostih in stališčih nad 50 let starih prebivalcev Slovenije. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Ur. Šehić D., Šehić, D. (2006): Atlas Slovenije. Ljubljana: Dnevnik.
- UMAR (2016): Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice. https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Demografske_spremembe_UMAR.pdf.
- United Nations (UN) (2019): World Population Prospects 2019: Highlights. New York.
- United Nations (UN) (2020): World Population Ageing 2019. New York.
- Vertot, N. (2010): Starejše prebivalstvo v Sloveniji. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- World Health Organization (WHO) (2011): Global Health and Aging.
- Spletni vir 1: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=starost>.
- Spletni vir 2: <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=starostnik>.
- Spletni vir 3: <http://kazalci.arso.gov.si/sl/content/pricakovana-zivljenjska-doba-ob-rojstvu-0>.
- Spletni vir 4: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11478057/KS-02-20-655-EN-N.pdf/9b09606c-d4e8-4c33-63d2-3b20d5c19e91?t=1604055531000>.
- Spletni vir 5: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/demography-2023>.
- Spletni vir 6: <https://www.stat.si/statweb>.
- Spletni vir 7: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C4008S.px/table/tableViewLayout2/>.

POVZETEK

Delež ljudi, starejših od 65 let, zaradi podaljševanja trajanja življenja oz. zmanjšanja umrljivosti in vse manjšega števila rojstev, pa tudi zaradi selitev, hitro narašča predvsem v razvitih državah, tudi v Sloveniji. Staranje prebivalstva oz. spreminjanje strukture prebivalstva v smislu povečevanja deleža starejših ljudi vpliva na družbo kot celoto, kar se odraža tudi v prostoru. V prispevku so predstavljeni izsledki raziskave, s katero smo ugotavljali nekatere socialne lastnosti in aktivnosti starejših prebivalcev Dravskega polja, razlike med njimi in njihovo medsebojno pogojenost. Podatki za raziskavo so bili pridobljeni z anketiranjem, nato pa obdelani s programom MS Excel in programskim okoljem R. Največje razlike med anketiranimi starejšimi posamezniki z Dravskega polja smo ugotovili v višini njihovih dohodkov in stopnji izobrazbe ter v zdravstvenem stanju. Spoznanja smo povezali z (družbeno)geografskimi značilnostmi Dravskega polja. Opredelili smo povezavo z umeščenostjo naselij v prostor ter z razvojem in širitvijo naselij, (preteklimi) gospodarskimi razmerami, razvitimi panogami (kmetijstvo, industrija) in njihovim vplivom na okolje. Pri aktivnostih anketiranih starostnikov

Dravskega polja predvidevamo, da starostniki aktivnosti izbirajo glede na dane (tudi prostorske) možnosti in lasten interes. Ugotovitve tako kažejo, da lahko heterogenost obravnavanih starostnikov na Dravskem polju utemeljujemo na podlagi njihovega materialnega položaja, izobrazbe in zdravstvenega stanja, neznanka pa ostaja, kaj v največji meri vpliva na njihovo aktivnost. Sklepamo, da socialne lastnosti do določene mere vplivajo ena na drugo oz. se v nekaterih primerih pogojujejo, hkrati pa posamezniku olajšajo ali otežijo izbiro aktivnosti. Poznavanje ali zaznavanje vzrokov heterogenosti v socialnih lastnostih ter v aktivnostih starostnikov lahko pripomore k razumevanju njihovega odnosa do konkretnega prostora in njihovega delovanja v njem, s tem pa tudi na načrtovanje trajnostnih organizacijskih politik, vpeljavo ustreznih ukrepov in navsezadnje na kakovostno staranje v vse bolj starajoči se družbi (tudi) Dravskega polja.